

HÅNDBOK FOR MASTERSTUDENTER I HISTORIE

HØSTEN 2008

©: http://www.uio.no/om_uio/navn/abel.html

**HISTORIEPROGRAMMET OG
INSTITUTT FOR ARKEOLOGI, KONSERVERING OG HISTORISKE STUDIER
UNIVERSITETET I OSLO**

Innholdsfortegnelse

FORORD.....	2
VIKTIGE DATOER OG AKTIVITETER HØSTEN 2008.....	3
PRAKTISK STUDIEINFORMASJON	4
Semesterstart og valg av masteroppgave.....	4
Oppbygging og gjennomføring av masterstudiet	5
Praktisk informasjon	9
Retningslinjer for utsatt studiestart, permisjon og deltidsstudier for programstudenter ved Det humanistiske fakultet (HF)	10
Studierett og progresjon	11
Kontaktpunkter.....	12
OM HOVEDFAGSOPPGAVEN I HISTORIE.	14
EN PRAKTISK VEILEDNING.....	14
Innledning.....	14
Hvordan skal oppgaven se ut?.....	15
Henvisninger, generelt	17
Litteraturreferanser.....	18
Henvisninger til arkivmateriale	20
Litteraturliste	21
Sitatteknikk.....	23
OVERSIKT OVER VEILEDERE OG MASTERPROSJEKTER VED HISTORIE	24
Konflikter og konfliktløsning innenfor det norrøne området ca. 900-1400.....	26
Folk og øvrighet i Norge fra 1500- til 1800-tallet.....	27
Musikkliv i Norden på 1700-tallet	29
Prosjekt om 1814.....	35
Jødene og antisemittismens historie i det moderne Europa.....	36
Høyrepopulisme i Europa.....	37
Tysk historie etter 1945	38
Forum for universitetshistorie: Universitet, vitenskap og samfunn i moderne tid.....	39
Moderne russisk/sovjetisk historie	40
Kommunismen og Norge 1917-1970	40
Norsk økonomisk politikk	42
Arbeiderbevegelsens historie	44
Norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk og internasjonal historie.....	46
The Missing Peace: Conflict Resolution and Peacebuilding in the Middle East.....	50
Forum for samtidshistorie (FoSam)	52
Den norske fredstradisjon.....	54
Norsk skipsfarts historie.....	56
Historiografi	58
Sør-Asias historie	59

FORORD

Velkommen som mastergradsstudent ved masterprogrammet i historie ved Universitetet i Oslo!

I dette heftet har vi forsøkt å samle informasjon som er relevant for deg som skal begynne på mastergradsstudiet i historie. Her er opplysninger om studieopplegget for første semesteret på mastergradsstudiet og informasjon av mer generell art. Du finner en skriveveiledning med råd om hvordan du kan planlegge og gjennomføre skrivingen av masteroppgaven og en oversikt over veiledere og deres prosjekter.

Alle studenter plikter å kjenne studieplanen og regelverket som gjelder for sitt studium. Du finner all informasjon om studieprogrammet på programmets hjemmesider:

<http://www.uio.no/studier/program/historie-master/> . Du finner også mye nyttig informasjon på Det humanistiske fakultets sider med studieinformasjon: <http://www.hf.uio.no/studier/hf-studentinfo.html>

Lykke til!

Med vennlig hilsen

Odd Arvid Storsveen
programleder for historieprogrammet

Marianne Berger Marjanovic
programkonsulent

Hulda Kjeang Mørk
studiekonsulent

VIKTIGE DATOER OG AKTIVITETER HØSTEN 2008

Uke 33	Semesterstart.
8. august	Studentweb åpner for emnepåmelding.
12. august kl. 12.15-14.00	Informasjonsmøte for nye masterstudenter i historie. Obligatorisk oppmøte. Aud. 3. Sophus Bugges hus. Etter møtet serveres forfriskninger i foajeen og det vil bli anledning til å møte veiledere, administrasjon og andre studenter.
Uke 34	Undervisningsstart
1. september kl. 24.00	Siste frist for å søke opptak til emner på Studentweb. Frist for å søke om permisjon, deltidsstudier og utsatt studiestart. Frist for å betale semesteravgift.
15. september	Søknadsfrist for å søke om opptak til bilaterale utvekslingsavtaler, Erasmus og Nordplus.
26. september	Frist for å søke veileder
15. oktober	Frist for å levere pensumliste HIS4110
Uke 45 og 46 (med forbehold)	Oppfølgingsamtaler
31. oktober	Frist for å levere veiledningsavtale
28. november	Frist for innlevering av HIS4030 Prosjektbeskrivelse I
15. desember - 17. desember	Muntlig eksamen HIS4010

PRAKTISK STUDIEINFORMASJON

Semesterstart og valg av masteroppgave

Informasjonsmøte

Informasjonsmøte for nye masterstudenter finner sted tirsdag 12. august kl. 12.15 – 14.00. Det er obligatorisk å møte på informasjonsmøtet. Auditorium 3, Sophus Bugges hus.

Den første delen av møtet vil program- og instituttledelsen informere om praktiske sider ved masterstudiet, innhold, oppbygging og gjennomføring. Den neste timen (eller så) er satt av til presentasjon av studiets første semester, samt av lærere og prosjekter man kan knytte masteroppgaven til. Det forventes at studentene har gjort seg kjent med informasjonen som ligger på programmets nettsider før informasjonsmøtet (<http://www.uio.no/studier/program/historie-master/>). Etter møtet vil det serveres forfriskninger i foajeen og det vil bli anledning til å snakke med medstudenter, administrasjon og lærere.

Valg av masteroppgave

Masteroppgaven skrives under individuell veiledning. Det er lagt opp til at man knytter seg til en veileder allerede i begynnelsen av masterstudiet når man skal ta de oppgaveforberedende kursene. Alle oppfordres til å tenke godt gjennom hvilke emner og perioder en kan tenke seg å skrive masteroppgave om, slik at et par alternative emner er klare allerede ved semesterstart. Denne masterkatalogen inneholder en oversikt med forslag til emner for masteroppgaver med opplysning om hvem som kan påta seg å være veileder for vedkommende oppgave. Det er også mulig å søke om å få skrive en oppgave som ikke er knyttet til emneforslagene i masterkatalogen, men en slik søknad kan kun innvilges dersom instituttet kan finne en veileder som er villig til veilede en slik oppgave. Omfanget av emner som utarbeides innen de enkelte fagområder og disipliner vil naturligvis bli begrenset av instituttets bemanning av kvalifiserte veiledere, den kapasitet disse til enhver har til disposisjon og deres oversikt over historiske problemkomplekser og tilhørende kildemateriale. Det må derfor regnes med at det innen enkelte fagområder og disipliner tilbys for få slike emner til dekke etterspørselen.

Tildeling av veileder

Alle studenter som opptas til masterstudiet vil få en veileder. Søknad om veileder skjer på eget skjema. Søknaden bør leveres i løpet av de første ukene av semesteret slik at mastergradsavtalen kan inngås så snart som mulig, og senest 26. september. Søknad om veilede leveres i ekspedisjonen 2. etasje Niels Henrik Abels hus. Vi ber også om at veiledningsavtalen mellom student og veileder leveres innen 31. oktober.

Vi anbefaler på det sterkeste at dere allerede nå begynner å tenke på hva dere vil skrive om, fordi fristen for å søke om veileder er satt så tidlig som 26. september. Dersom dere har en ide om hva dere ønsker å skrive oppgave før informasjonsmøtet den 12. august, kan dere få utnyttet mulighetene til å snakke med potensielle veiledere som vil være tilstede på dette møtet. Fristen er satt tidlig fordi dette erfaringsmessig vil gi dere en god mulighet til å komme tidlig og godt i gang med masteroppgaven.

Oppbygging og gjennomføring av masterstudiet

Programmet består av en kursdel og en oppgavedel, begge på 60 studiepoeng hver. Kursdelen tas i masterstudiets første år, og består av seks emner á 10 studiepoeng. Oppgavedelen er lagt til studiets andre år, og omfatter skriving av et selvstendig forskningsarbeid under veiledning av faglærer. Emnet for oppgaven skal velges i løpet av studiets første semester.

Studentene skal i løpet av kursdelen avlegge to realhistoriske emner (HIS4110 og et valgfritt emne på 4000-nivå) med ulike temaer. HIS4110 kan knyttes til masteroppgaven.

I masterstudiets første semester skal studentene avlegge følgende tre emner á 10 studiepoeng:

- [HIS4010 - Historiske grunnlagsproblemer: teori, metode og historiografi](#)
- [HIS4030 - Oppgaveseminar I](#)
- [HIS4110 Realhistorisk leseemne](#). Kan knyttes til masteroppgaven. Mulighet for prøveforelesning som eksamensform.

Annet semester vil således bestå av følgende emner:

- [HIS4020 - Historisk metodologi](#)
- [HIS4040 - Oppgaveseminar II](#)
- [Ett realhistorisk emne på 4000-nivå](#)

Tredje og fjerde semester skal brukes til skriving av masteroppgaven.

- [HIS4090 - Masteroppgave i historie](#)

I løpet av studiet beveger studentene seg fra arbeid med generelle grunnlagsproblemer til det selvstendige arbeidet med masteroppgaven via emner som dels innebærer en spesialisering, dels utvider studentenes kunnskapsområder. De fleste av emnene som er lagt til studiets første år, er direkte eller indirekte ledd i en forberedelse til skrivingen av masteroppgaven. Dermed kan studentene konsentrere seg om selve utformingen av oppgaven i løpet av det siste året. Det realhistoriske emnet (10 poeng) kan erstattes med relevante emne fra andre fag. Dette gjelder også metodologiemnet (10 poeng). For begge deler må det søkes særskilt til programmet.

4. semester	HIS4090 - Masteroppgave i historie		
3. semester	HIS4090 - Masteroppgave i historie		
2. semester	HIS4020 - Historisk metodologi	HIS4040 - Oppgaveseminar II	Valgfritt realhistorisk leseemne
1. semester	HIS4010 - Historiske grunnlagsproblemer: teori, metode og historiografi	HIS4030 - Oppgaveseminar I	HIS4110 Realhistorisk leseemne
	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng

Obligatoriske emner: HIS 4010, HIS4110, HIS4020, HIS4030 og HIS4040, HIS4090

Valgfrie emner: Emne i realhistorie

HIS4110 Realhistorisk leseemne (kan knyttes til masteroppgaven)

Hovedsiden for informasjon om emnet er emnebeskrivelsen

<http://www.uio.no/studier/emner/hf/iakh/HIS4110/>. Dette emnet kan være knyttet til det du tenker du vil skrive masteroppgave om, og dette emnet er det eneste av de realhistoriske emnene som har prøveforelesning som mulig eksamensform (husk å velge hvilken eksamensform du ønsker i studentweb). Pensum til dette emnet kan være fra emner som tidligere er tilbudt på masternivå eller et selvvalgt pensum. D.v.s. at dere har anledning til å basere pensumlisten på en eksisterende pensumliste fra et historieemne på 2000- og 4000-nivå. Eventuelt kan dere se på tidligere brukte pensumlister som er tilgjengelig i permer i ekspedisjonen i 2. etasje NHAs hus. Fristen for å levere pensumliste er 15. oktober. Se retningslinjer for pensumlister lenger ned på siden.

Hvis dere velger å legge opp pensum fra et emne som det gis undervisning i høsten 2008 er dere velkomne til å være tilhørere under forelesningene. Fint om dere da gir dere til kjenne for foreleseren.

RETNINGSLINJER FOR INNLEVERING AV OPPLYSNINGSSKJEMA TIL EKSAMEN I HIS4110

Vi ber deg være oppmerksom på følgende regler som gjelder for pensumlistene:

- Pensumlistene skal være skrevet over samme mal som bibliografien i masteroppgaven. Utskrift fra internet godtas ikke. Listen skal være oversiktlig og ryddig.
- Det skal fremgå av den enkelte pensumliste hvilken kandidat, hvilken eksamenstermin samt emnekode det gjelder.
- Antall sider pensumlitteratur skal minimum være 1000 sider per emne. Pensumlister under 1000 sider godtas ikke. Kilder kan inngå i de 1000 sidene. Antall sider pensumlitteratur skal være summert opp på slutten av pensumlisten.
- Faglærer er ansvarlig for pensumlistenes faglige kvalitet. I de tilfellene tidligere godkjente pensumlister legges opp, bør faglærer påse at den er oppdatert med eventuelle nyere forskningsarbeider.
- Pensumlisten skal være godkjent med underskrift og dato av ansvarlig faglærer som er fast, vitenskapelig ansatt. Vi godkjenner ikke vedlagt e-post fra faglærer der det fremgår at pensumlisten er godkjent. Faglærer tar med sin underskrift ansvar for at det kan formuleres eksamensoppgaver i emnet.
- Faglige hensyn gjelder de to emneområdene
 - HIS4110 kan ha tilknytning til masteroppgaven.
 - HIS4120 kan ikke ha tilknytning til masteroppgaven.
 - Pensum kan ikke omfatte litteratur som er lagt opp på tidligere studietrinn.
 - Et emne skal ha både tematisk bredde og fordypning med et visst kronologisk spenn.
 - Emnene skal tematisk være klart forskjellige. For at kandidatene skal ha innsyn i flere typer historiske problemer, bør det ene emnet klart ligge utenom oppgavens tema.
 - Den ansvarlige lærer avgjør om emnet skal inneholde både litteratur og kilder
 - Emnet kan gjerne inneholde en oversikt eller introduksjon til temaet, men omfanget av elementærlitteratur bør være begrenset. Dersom faglærer vurderer at oversiktspensum utgjør en for stor del av det totale sideantall, må kandidaten legge til litteratur slik at sideantallet økes.
 - Emnet skal inneholde historiografi der dette finnes, og gjerne mer prinsipielle eller teoretiske bidrag.
 - Emnet bør omfatte temaer der ulike faglige synspunkter er representert.

Instituttet vil sende tilbake skjemaer som ikke oppfyller kravene.

Utenlandsopphold

Som student ved Universitetet i Oslo har du mange muligheter til å ta deler av studiene ved et utenlandsk universitet. Informasjon om mulighetene for å ta delstudier i utlandet finner du på programmets og på UiOs nettider. Generell informasjon om utvekslingsmulighetene ved UiO finner du på [uio@utlandet - delstudier i utlandet](http://www.uio.no/studier/utland/) (<http://www.uio.no/studier/utland/>) Det er også mulig å besøke "Infotjenesten for studier i utlandet" som ligger i 1 et. i Administrasjonsbygget. Her kan du blant annet finne brosjyrer og søknadsskjemaer.

For noen studenter vil utenlandsopphold være nødvendig med tanke på kildeinnsamling. Utenlandsopphold av denne typen vil f.eks. kunne inngå som del av oppgaveseminaret, HIS4040, i annet semester. Første semester på programmet må gjennomføres ved UiO. Det anbefales derfor at utenlandsoppholdet legges til studiets andre eller tredje semester. Ta kontakt med programkonsulenten for å planlegge utenlandsstudier som en del av graden.

Siden søknadsfristen for utreise til våren er **15. september** er det viktig å komme i gang med søknadsprosessen så tidlig som mulig første semester.

Som student på masterprogrammet i historie kan du studere ved ulike utdanningsinstitusjoner:

NORDEN

Du har tilgang til å søke om utveksling med alle utdanningsinstitusjoner i Norden. Du kan søke plass gjennom NORDLYS-nettverket. Les mer om NORDLYS-nettverket her: <http://www.uio.no/studier/utland/nordplus/nordlysavtaler.html>

Søknadsfrist: 15. september for utveksling i vårsemesteret og 15. februar for utveksling i høstsemesteret. Du søker opptak til Nordlys-nettverket i [Søknadsweb](#)

EUROPA

Studieutveksling til utdanningsinstitusjoner i Europa foregår gjennom ERASMUS-programmet. ERASMUS-avtaler er utvekslingsavtaler som gjøres mellom fagmiljøer. Les mer om ERASMUS-programmet på denne nettsiden: <http://www.uio.no/studier/utland/erasmus/index.html>

Institutt for arkeologi, konservering og historiske studier har avtaler som er aktuelle for historieprogramstudenter. En oversikt over disse finner du på denne nettsiden: www.hf.uio.no/iakh/studier/studier-utlandet.html

Historieprogrammet har avtaler med følgende europeiske utdanningsinstitusjoner:

FRANKRIKE:

[University of Toulouse-le-Mirail \(Toulouse II\)](#) og [University Michel de Montaigne \(Bordeaux III\)](#).

ITALIA:

[Faculty of economics Verona University](#), og [Department of History University of Perugia](#)

TYSKLAND:

[Department of History Rupert Charles University of Heidelberg](#)

Søknadsfrist: **15. september** for utveksling i vårsemesteret og **15. februar** for utveksling i høstsemesteret. Hvis du har spørsmål om utveksling gjennom instituttets avtaler, kan du kontakte internasjonalsiserings-ansvarlig Ane Ohrvik (ane.ohrvik@iakh.uio.no). Du kan også kontakte programkonsulenten, spesielt med hensyn til innpassing av utenlandsoppholdet i graden.

USA

Universitetet i Oslo har bilaterale avtaler (gjensidige utvekslingsavtaler) med flere amerikanske utdanningsinstitusjoner. For fullstendig liste og mer informasjon se [UIO@USA](#).

Historieprogrammet har et tett samarbeid med og anbefaler følgende institusjoner:

[University of Washington \(Seattle\)](#)

[University of Oregon \(Eugene\)](#)

Søknadsfrist: 15. februar for utreise i høstsemesteret. Det er kun mulig å søke uio@usa med studiestart i høstsemesteret.

SØR-AFRIKA

Historieprogrammet har samarbeid med og anbefaler [University of KwaZulu-Natal](#).

UIO@-AVTALER

Universitetet i Oslo har også en rekke bilaterale avtaler utover dette. Disse kalles **UIO@-avtalene**. For mer informasjon se <http://www.uio.no/studier/utland/>

[uio@uk](#)

[uio@africa](#)

[uio@australia](#)

[uio@canada](#)

[uio@america latina](#)

[uio@new zealand](#)

[uio@usa](#)

Du har også muligheten til å gjennomføre utenlandsopphold på eget initiativ eller i samråd med faglærer.

Praktisk informasjon

PC-rom og pauserom

Mastergradsstudentenes PC-stue ligger i 1. etasje i Niels Henrik Abels hus og har 40 plasser. I tilknytning til PC-stua ligger også mastergradstudentenes pauserom. Ellers treffer du mange medstudenter i kantina i Niels Henrik Abels hus.

For å få tilgang til datanettverket ved UiO må man ha brukerkonto på fakultetet. Dette fås automatisk når du har fått opptak på masterstudiet og betalt semesteravgiften. Dersom du har problemer med dette, ta kontakt med Student-IT-kontoret i 1. etasje i Sophus Bugges hus.

Åpningstider: 10.00 - 1200 og 12.30 - 15.00

E-post: student-it@hf.uio.no

Telefon: 22 85 74 25

Nøkkelt

Det er nødvendig å ha nøkkelt for å komme inn på mastergradslesesalen og på PC-stua. Med nøkkelt får en også adgang til Niels Henrik Abels hus etter at dørene er stengt. Det er kortsentralen i Akademika som utsteder nøkkelt. Møt opp der med studentbevis og gyldig registreringskort.

Retningslinjer for utsatt studiestart, permisjon og deltidsstudier for programstudenter ved Det humanistiske fakultet (HF)

Fastsatt av prodekanen for studier ved Det humanistiske fakultet 2. februar 2006 med hjemmel i [Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo, § 7.1.](#)

Ikrafttredelse: 1. april 2006

Publisert: 8. februar 2006

A Retningslinjene gjelder for studenter med opptak til et studieprogram ved HF.

Retningslinjene kan være begrenset av særlige regler beskrevet i programplanen for det enkelte program. Studenter som har fått opptak til emne uten å være tatt opp til program (enkeltemnestudenter), kan ikke få utsatt studiestart eller permisjon fra emnet eller studere emnet på deltid.

B Søknadsfristene er 1. februar og 1. september i semesteret søknaden gjelder fra.

Søknader som gjelder 2- eller 3-årige programmer, sendes Det humanistiske fakultet. Søknader som gjelder årsheter, sendes instituttet som tilbyr årsheten.

C Man må være oppmerksom på at det i løpet av fravær fra studiet eller ved deltid kan komme endringer i studietilbudet som gjør at studiet ikke lenger er identisk med det studietilbudet man opprinnelig fikk opptak til. Studentene må selv påse at permisjon og deltid ikke faller slik at de ikke får tatt obligatoriske emner.

1 Utsatt studiestart

Utsatt studiestart angår studenter som har fått tilbud om opptak til et studieprogram, men som ikke ønsker å begynne på studiet i semesteret de har fått opptak.

Studenter kan søke om utsatt studiestart

1.1 i ett semester hvis studenten følger et annet faglig relevant studieopplegg ved eller utenfor UiO;

1.2 i inntil to semester:

- o ved avtjening av militær- eller siviltjeneste,
- o ved fulltidsverv i studentorganisasjon,
- o ved fødsel,
- o ved langvarig sykdom,
- o på masternivå dessuten ved faglig relevant arbeid.

1.3 Søknader om utsatt studiestart må begrunnes og dokumenteres. Ved utsatt studiestart i ett semester forutsettes det at studieprogrammets struktur eller særskilte regler ikke er til hinder for å ta opp igjen studiene etter ett semester. Søker må selv ta ansvar for progresjonen i studiet.

1.4 Studenter som får innvilget utsatt studiestart skal ikke semesterregistrere seg, betale semester- eller kopiavgift og heller ikke bekrefte sin utdanningsplan, søke undervisningsopptak eller eksamensmelde seg. Studenter som ikke er semesterregistrert, har ikke anledning til å stemme ved valg av styrende organer ved UiO.

2 Permisjon fra studiene

Permisjon angår studenter som har vært registrert som student på et program i minst ett semester.

2.1 Permisjon i ett semester

Man melder fra om permisjon i ett semester uten å opplyse om særskilte grunner og uten dokumentasjon. Det forutsettes at studieprogrammets struktur eller særskilte regler ikke er til hinder for å begynne igjen etter endt permisjon. Studenten må selv ta ansvar for progresjonen i studiet.

2.2 Permisjon i to semester

Man kan søke om permisjon i to semester om gangen:

- o ved avtjening av militær- eller sivilteneste,
- o ved fødsel, - ved langvarig sykdom,
- o ved arbeid i humanitære og politiske organisasjoner,
- o ved opptak til studieopphold i utlandet dersom man selv har skaffet seg studieplassen,
- o ved opptak til ekstern utdanning i Norge som kan innpasses i studieprogrammet,
- o ved opptak til et annet studieprogram ved Universitetet i Oslo (jf. § 5.5.1),
- o på masternivå dessuten ved faglig relevant arbeid.

Søknader om permisjon i to semester må dokumenteres og begrunnes.

2.3 Studenter på UiO-utvekslingsavtaler

(dvs. de avtalene studenten søker seg til via SøknadsWeb, for eksempel ERASMUS, NORPLUS, uio@utlandet osv.) skal ikke søke permisjon. De skal semesterregistrere seg, betale semester- og kopiavgift, registrere utenlandsoppholdet i utdanningsplanen og bekrefte utdanningsplanen, men ikke søke undervisningsopptak eller eksamensmelde seg.

3 Deltidsstudier

Deltidsstudier er mulig såfremt studieprogrammets struktur eller særskilte regler for programmet ikke er til hinder for det (jf. programplanen). Det er likevel krav om ordinært minst 50 % studieprogresjon hvert år, tilsvarende 30 studiepoeng (jf. også studie- og eksamensforskriftens § 7.1.9).

3.1 For ikke å miste studieretten må studentene ordinært ha minst 50 prosent studieprogresjon slik at de består:

- o emner med minst 30 studiepoeng etter 1 år
- o emner med minst 60 studiepoeng etter 2 år
- o emner med minst 90 studiepoeng etter 3 år
- o emner med minst 120 studiepoeng etter 4 år
- o emner med minst 150 studiepoeng etter 5 år
- o emner med minst 180 studiepoeng etter 6 år

Semestre man har fått permisjon, teller ikke med.

3.2 Studenter med **særskilte behov**, for eksempel ved sykdom eller store omsorgsoppgaver, kan søke om deltidstudier med **mindre enn 50 % studieprogresjon**. Særskilte behov må dokumenteres.

Søknadsskjema finner du på denne nettsiden:

www.hf.uio.no/studier/soknad-bestilling/perm-utsatt-deltid-skjema1.doc

Studierett og progresjon

Ved opptak til masterprogrammet innvilges du studierett for en periode på 2 år. Dersom du ikke melder fra om forsinkelser i studiet, eller søker om permisjon eller deltidstudier kan du miste studieretten på programmet. Det er derfor viktig at du kontakter programkonsulenten dersom du får problemer med å holde normal studieprogresjon.

Kontaktpunkter

Historieprogrammet er bygd opp av emner som i hovedsak som tilbys ved Institutt for arkeologi, konservering og historiske studier. Instituttet har mange adresser, men undervisningsavdelingen for historie holder til i Niels Henrik Abels hus. Her har både de vitenskapelig- og de administrativt ansatte kontorer.

Ekspedisjonskontor

Besøksadresse: Niels Henrik Abels hus, 2. etasje

Åpningstider: 12:30 - 14:30 mandag til fredag

Telefon: 22 85 49 00

Telefaks: 22 85 52 78

Her kan du få:

- Kontrakt for inngåelse av avtale om mastergradsstudiet
- Skjema for søknad om hjemlån av bærbare datamaskiner
- Opplysningsskjema til levering av masteroppgaven.
- Rekvisisjon til trykking av masteroppgave
- Utlevering/innlevering av eksamensoppgaver

For øvrig gis mye informasjon, blant annet om ulike stipendier og konferanser, via oppslagstavlene utenfor ekspedisjonen i 2.etasje, utenfor lesesalen i 1.etasje og via instituttets hjemmeside på internett: <http://www.hf.uio.no/iakh/>.

Programkonsulent

Navn: Marianne Berger Marjanovic

Tlf: 22 84 47 38

E-post: m.b.marjanovic@hf.uio.no

Besøksadresse: PAM 214, 2. etasje P.A.Munchs hus

Treffetid: tirsdager og torsdager kl. 13.30-15.00

Hva du kan spørre programkonsulenten om:

Oppbygning av mastergraden. Utenlandsopphold. Permisjon fra studiet/deltidsstudier/utsatt studiestart. Kompetansesamtaler.

Studiekonsulent

Navn: Hulda Kjeang Mørk

Kontor: Rom 323, Niels Henrik Abels hus

Treffetid: mandag til torsdag 13.00 – 15.00

E-post: h.k.mork@iakh.uio.no

Hva kan du spørre studiekonsulenten om:

Veilederforhold, undervisningsopplegg, faglig innhold i emner, eksamen og eksamensordninger.

Andre veiledningstilbud:

Faglig basert veiledning

Hvordan mestre studietilværelsen, - skriftlige innleveringer og eksamensforberedelser?
Hvordan disponere tid og ressurser i forhold til arbeid og fritid?

Slike og andre spørsmål kan du ta opp med oss.

Vi tilbyr en faglig basert studieveiledning som går utover den ordinære studieveiledningen ved fakultetet. Dette er ment som et tilbud for enkeltemnestudenter, bachelor-og masterstudenter på alle fag og har som siktemål å bistå studentene i deres arbeidshverdag.

Ansvarlig for tjenesten er Sissel Redse Jørgensen som er universitetslektor i filosofi. Hun har over 30 års erfaring med undervisning og veiledning hovedsakelig fra universitetet i Oslo, men også fra høgskole, videregående skole og grunnskolen. Hennes bakgrunn er magistergrad i filosofi samt allmennlærerutdanning.

Du kan komme innom eller ringe for nærmere avtale. Rom 217, Niels Treschows hus. Tlf. 22855738, s.r.jorgensen@ifikk.uio.no

Studentrådgivningen

Studentrådgivningen tilbyr en rekke ulike tjenester til studenter ved UiO, og tilbyr veiledning i alt fra følelsesmessige problemer til økonomiske spørsmål og ikke-faglige studieproblemer. Studentrådgivningen har også tilbud om kurs og grupper.

Besøksadresse:

Problemveien 9.

Du finner oss i 2. etasje i Kristian Ottosens hus (tidl. Lavblokka) på Blindern (over Akademika).

Telefon: 22 85 33 27

E-post: Studentradgivningen@sio.no

På de neste sidene vil du finne en praktisk veiledning i oppgaveskriving, av Anders Jølstad. Veiledningen ble i sin tid skrevet for hovedfagsstudenter, men har like stor relevans også for masteroppgaven. Vi velger derfor å gjengi veiledningen.

Anders Jølstad:
OM HOVEDFAGSOPPGAVEN I HISTORIE.
EN PRAKTISK VEILEDNING

Innledning

Å skrive masteroppgave i historie er en mangslungen og omstendelig prosess. Det er antakelig første gang du skal skrive et vitenskapelig arbeid, et arbeid der du ikke bare må strebe for å etterleve strenge faglige normer, men også der du må tilfredsstille en rekke formelle krav. Det tunge slitet med å finne fram til oppgavens tema, problemstillinger og nærmere avgrensning tar ofte i den første tiden oppmerksomheten fra en del av de praktiske og formmessige sidene ved arbeidet med masteroppgaven. Men selv om vi ofte opererer med et skille mellom innhold og form (såvel språklig som grafisk), er disse ikke uavhengige av hverandre. Form og innhold er også på forskjellige måter to sider av samme sak. En rekke av de formalia som det spørres etter har den hensikt at leseren skal kunne følge forfatterens arbeidsmetoder og tankegang. Ved å sammenholde referanser med forfatterens analyse, kan leseren danne seg en oppfatning om rimeligheten i arbeidsmetodene og resultatene. Det er derfor grunn til å rette noe av interessen mot de formmessige sider av arbeidet med oppgaven på et tidlig stadium i arbeidet.

Hovedmålsettingen for utformingen av oppgaven bør være at det faglige og intellektuelle budskapet skal nå fram uten unødige forstyrrelser. En pen, enkel og ryddig hovedoppgave sikrer at leserens blikk ikke ledes mot slurv og rot. Derfor bør de formelle og visuelle aspektene ved hovedoppgaven være eksemplarisk og uangripelig gjennomført.

Denne skriveveiledningen gir noen praktiske råd om hvordan du kan planlegge og gjennomføre skrivingen av masteroppgaven. Den gir forslag til retningslinjer for oppsett og henvisninger, i første rekke for at du skal kunne unngå rot og inkonsekvenser. Det finnes imidlertid ikke noen felles og enhetlig standard innenfor faget, og praksis er sterkt varierende. Det dreier seg altså her om forslag om hvordan det *kan* gjøres. I de fleste tilfeller er det gjort *valg* der du kan være enig eller uenig – og selvfølgelig kan velge din egen vei ut fra personlige preferanser, av estetiske hensyn eller andre grunner.

Du bør så raskt som mulig gjøre deg opp en mening om hvordan din hovedoppgave skal ordnes og gjennomføres. Det er godt å få en god start, og planlegging og grundige forberedelser av det praktiske arbeidet kan være en av forutsetningene for at arbeidet skal gå videre uten unødig smerte. Tenk nøye igjennom hvordan du vil gi henvisninger, og bestem deg for en standard på et tidlig tidspunkt. Vær også nøye med å notere ned og bruke fullstendige referanser *allerede fra første dag*. Du vil spare deg selv for en masse etterarbeid og justeringer, om du koster på deg de ekstra sekundene det tar å notere hele referansen nøyaktig med en gang. Du bør altså arbeide etter «Du skal *ikkje* få en dag i mårrå-prinsippet». Noe av poenget med masteroppgaven er jo nettopp at du ikke starter hver dag med blanke ark.

Det er mest hensiktsmessig å skrive hovedoppgaven ved hjelp av PC og et anerkjent og vanlig utbredt tekstbehandlingsprogram. Velg gjerne noe som er i bruk på studentmaskinene ved instituttet, så blir det lettere å ta utskrift. Det er også viktig at du investerer litt tid til å lære deg å utnytte maskinen og programmet. Ha håndbøkene for hånden og bruk hjelp-funksjonen i programmet flittig for å se hvilke muligheter som finnes. Du kan ikke vente at veilederen kan svare på spørsmål om EDB. Antakelig kommer du lengre om du tar eventuelle spørsmål opp med dine medstudenter.

Noen råd om EDB bør du merke deg med en gang. For det første bør du ofte og regelmessig ta *flere sikkerhetskopier* av arbeidet ditt. Husk å oppbevare sikkerhetskopiene fysisk på andre steder enn der datamaskinen står. Blir det brann, er det ingen hjelp i 20 sikkerhetskopier som ligger ved siden av datamaskinen. Forfattere som klager over 2 års tapt arbeidsinnsats når de blir frastjålet PC og sikkerhetskopier i et jafs, fortjener etter mitt skjønn ingen medlidenhet. I denne harde verden er det bare du som kan ta vare på deg selv, og det eneste som kan sikre deg mot tap av data er gode rutiner for sikkerhetskopiering. Det er videre viktig å ikke lage for store filer – en fil per kapittel eller 20-30 sider er passende. For store filer er tungvinte å håndtere for maskinen, og det oppstår lettere problemer av forskjellig art. Det er også et godt råd å ta utskrift av arbeidet ofte. Det endelige resultatet skal leses på papir, ikke på skjerm, og bør derfor rettes og skrives om med det for øye. Vær også nøye med rettskrivingen. Skrivefeil er skjemmende, selv når de helt åpenbart skyldes en enkel tastefeil. Det er

mest effektivt om du lærer deg å skrive raskt og korrekt med en gang. Bruk gjerne litt tid på å lære deg *touch*-systemet – du skal mest sannsynlig leve med datamaskinen resten av livet, og kan like gjerne gjøre det ordentlig med en gang. Når du skal gå igjennom og rette et utkast bør du først bruke stavekontrollen i tekstbehandlingsprogrammet for å luke ut åpenbare tastefeil. Det er ikke lurt å stole på at maskinen skjønner hva som skal rettes, så du bør gjøre stavekontrollen manuelt, ikke automatisk. Det viktigste er imidlertid å lese skikkelig korrektur. Først da kan du luke ut grove feil og usammenhengende setninger, og kanskje ennå viktigere: Forbedre og trimme språket slik at du får uttrykt det du vil på en klarest mulig måte.

Det er ofte en fordel om du lar andre lese igjennom utkastene dine. Før du leverer kapittelutkast til veileder, kan det være nyttig å få en eller flere medstudenter til lese igjennom. En slik to-trinnsprosess gjør at veilederen din bedre kan konsentrere seg om det falige innholdet og mindre om språklige uhumskheter. Du kan også gjerne la en person du har tillit til, men som ikke har spesielle faglige kvalifikasjoner lese igjennom med sikte på å gjøre språket lesbart og forståelig for flere enn deg selv.

Hvordan skal oppgaven se ut?

Jo mer av oppgavens inndeling og grafiske utforming som er klarlagt på et tidlig tidspunkt, jo mindre tid går med til praktisk formgivning og oppretting i den slitsomme sluttfasen, der det innholdsmessige bør stå i sentrum. Nedenfor følger noen refleksjoner om hvordan oppgaven kan ordnes og utformes. Mottoet for arbeidet bør være at *enkelhet er en dyd*. Innholdet i oppgaven skal ordnes omtrent på følgende måte:

- a. Tittelside med tittel på oppgaven, forfatterens navn, Historisk institutt, termin og årstall
- b. Eventuelt forord med takksigelser og nødvendige opplysninger om oppgavens tilblivelse
- c. Innholdsfortegnelse som omfatter underavdelinger med titler og sidehenvisninger
- d. Liste med fortegnelse over tabeller
- e. Liste med fortegnelse over eventuelle forkortelser og symboler andre enn de konvensjonelle
- f. Innledning og kapitlene i selve avhandlingen
- g. Eventuelt sammendrag
- h. Eventuelle tillegg
- i. Fortegnelse over kilder
- j. Fortegnelse over litteratur
- k. Eventuelle registre

Overskriftssystemet, det vil si inndelingen i flere nivåer av titler og undertitler, bør bestemmes i den første fasen av arbeidet, gjerne som del av den første disponeringen. Det bør helst ikke brukes mer enn to eller tre overskriftsnivåer ((del), kapittel, underkapittel), ellers kan strukturen lett bli kompleks og uoversiktlig og dertil skape unødige konsistensproblemer. Kapitlene bør nummereres med vanlige (arabiske) tall. Dersom oppgaven har en overordnet inndeling (over kapittelnivå) i to eller tre større *deler*, kan disse eventuelt nummereres med romertall (f. eks. Del I, Del II og Del III). Videre nummerering (under kapittelnivå) skulle være unødvendig, og du bør sky nummererte underkapitler av den typen som er vanlig i medisin, naturvitenskap og til dels økonomi: 4.2.1.6. *Tobiassen og skikkethetsprinsippet i tronfølgeaven av 1163*. Dette er ikke pent, stykker opp teksten unødige og vrir oppmerksomheten bort fra innholdet i tittelen. Tilstreb heller en tekst som flyter godt, med gode oppsummeringer. Strukturen blir hverken bedre eller klarere om man forsøker å formidle den i tallform.

Hvert *kapittel* skal påbegynnes på ny side og bør ha egen tittel, som plasseres under kapittelnummeret. Kapitlenes titler skal gjenspeile oppgavens hovedinndeling, og undertitlene skal reflektere innholdet i de forskjellige delene av kapitlet. Titler og undertitler bør generelt ikke være for lange, og skal ikke etterfølges av punktum. Unngå at to eller flere titler følger rett etter hverandre. Det skal være tekst under kapitteloverskriften før du går løs på første underavdeling. Bestem deg også tidlig for hvordan du vil håndtere den typografiske utformingen av titler/overskrifter. Titler på kapittel kan gjerne utheves med litt større typer og settes i halvfet skrift, men skal ikke understrekes. Undertitler kan gjerne sette uten halvfete typer, men med kursiv. (Se ellers under om typografiske virkemidler.)

Den grafiske utformingen av *siden* bør være klar før du starter med skrivearbeidet. Normalt vil papir-formatet være A4. Uavhengig av utformingen for øvrig, skal det ikke være mindre enn 2,5 cm marg på alle kanter (oppe, nede og på sidene). Hvis du velger å ha trykk bare på den ene siden av arket, kan det på grunn av heftingen være greit at venstremargen er litt bredere, f. eks. tre centimeter. Dersom du velger tosidig trykk, har gode tekstbehandlere ofte muligheten for å velge bredere "indre" marg (det vil si at venstre eller høyre marg er litt bredere alt ettersom det er forsiden eller baksiden av arket det gjelder). I begge tilfeller letter det lesbarheten at teksten ikke "forsvinner" i innbindingen. Høyremargen kan ellers være enten rett eller ujevn (teksten er blokkjustert eller venstrejustert). Noen foretrekker ujevn høyremarg fordi det kan være lettere å lese når avstanden mellom ordene på linjen er fast. Rett høyremarg gir på sin side et mer rolig og helhetlig tekstbilde på siden. Dersom du velger tosidig trykk kan du med fordel også velge rett høyremarg. Oppgaven pagineres med sidetall fortløpende med vanlige (arabiske) tall. Sidetall plasseres midtstilt enten øverst eller nederst på siden, dvs. midt i den øvre eller nedre margen (topptekst/bunntekst). Dersom du plasserer sidetallet i bunnmargen, kan du benytte toppmargen til å angi oppgavens tittel og det aktuelle kapittel. I så fall bør du skille dette ut fra teksten forøvrig, ved hjelp av enten kursivering eller kapiteler. Jeg vil ikke anbefale dette – det er den egentlige teksten som bør stå i sentrum for oppmerksomheten. Toppmargstekst kan lett forstyrre og forvansker dessuten det praktiske arbeidet. Linjeavstanden i teksten skal være halvannen linje. Både enkel og dobbel linjeavstand er på hver sin måte vanskeligere å lese på så store sider som det her er snakk om, og bør unngås.

Teksten i hver underavdeling bør brytes opp i *avsnitt* ettersom det passer med innholdet. Lag likevel ikke flere avsnitt enn at flyten i fremstillingen bevares. Noen opererer med en tommelfingerregel som sier at et pusterom legges inn for hver 10-15 linjer i gjennomsnitt, men det viktigste er altså at den logiske sammenhengen i resonnementene kommer tydelig fram. Typografisk kan du markere avsnitt ved å rykke inn teksten 1 - 1.5 cm på første linje i hvert avsnitt. Slike innrykk har vært i bruk i trykt tekst siden Gutenbergs dager og foretrekkes også i hovedoppgaven. Siden kapitlene og underkapitlene normalt er bygd opp som lengre sammenhengende resonnementer, gir det fin flyt om avsnittene i teksten er bundet sammen også i plasseringen. Det går imidlertid også an å markere avsnittsskillene med litt "luft" mellom avsnittene og uten innrykk. Det gjøres ved å slå en tom linje og begynne lengst til venstre på den følgende linjen. Varianten med ekstra linjeskift mellom avsnittene er av nyere opprinnelse, egentlig knyttet til skrivemaskinskrevne manuskripter, og er ikke å anbefale.

Når det gjelder valg av *skrifttype* er mulighetene med PC-en etter hvert blitt mange. Her er det særlig grunn til å vektlegge det enkle og konservative som ideal. Oppgaven bør settes i *Times New Roman* eller en lignende skrift med størrelse 12 punkter. *Times* er en såkalt gradskrift. Det vil si at bokstavene tar forskjellig plass ettersom de er brede eller smale (i er for eksempel smalere enn k). *Courier*, som ofte kan være en alternativ skrifttype, er en skrivemaskinskrift med fast bredde på tegnene. Det vil si at bokstavene tar like stor plass enten de er brede eller smale. Samlet sett tar altså en tekst i *Courier* mye mer plass enn tekst som er satt med gradskrifter som *Times New Roman*.

Prinsippet om enkelhet gjelder i like stor grad bruk av *typografiske virkemidler* eller effekter for utheving i den løpende teksten. Generelt bør typografiske virkemidler brukes minst mulig. En velformet tekst taler for seg. Det som er avgjørende viktig eller oppsiktsvekkende skal framgå av den språklige framstillingen og trenger sjelden at poenget forsterkes ved hjelp av uthevet tekst. De vanligste tilgjengelige typografiske virkemidlene på PC-en er 1) understreking, 2) *kursiv* og 3) **(halv)fete typer**. Typografiske virkemidler brukes hver for seg i teksten. Sats for all del ikke på **kursiverte halvfete typer med understreking!** Det vil ikke tjene deg til ære. Understreking brukes ikke i trykt skrift, det hører til skrivemaskinens tidsalder (og den er som kjent forbi). I boktrykk svarer understreking til kursivsats. Fra et trykkeri vil altså understrekede ord i et manuskript gjengis i kursiv. Kursiv er på sin side en mild og behagelig form for utheving og foretrekkes i den løpende teksten. Kursiv kan brukes for å fremheve et ord eller allmenne poenger/sammenhenger, eventuelt sentrale begreper første gang de presenteres. Ikke-norske ord eller betegnelser, som *de facto* eller *Kriegsmarine* om den tyske marinen under krigen skal alltid stå i kursiv. Titler på for eksempel bøker, tidsskrifter og aviser i teksten skal også alltid kursiveres, og skal da ikke ha anførselstegn (f. eks. *Grunntrekk i norsk historie*, ikke "Grunntrekk i norsk historie"). Kursiv kan videre brukes for å utheve et poeng, der man i en muntlig framstilling ville lagt trykk på ordet, f. eks. «*min* mening er at ...». Halvfete typer er derimot et for kraftig virkemiddel i den løpende teksten og skaper stort sett bare uro i tekstbildet. De bør derfor unngås.

Henvisninger, generelt

Dersom kilden for en mening eller en opplysning ikke kan regnes som allment kjent blant historikere, trengs det en henvisning. Hvilke opplysninger som behøver henvisning er et vurderingsspørsmål: Jo mindre kjent et synspunkt er, desto viktigere er det med en referanse. Henvisningene gir dokumentasjon for informasjonene i teksten og mulighet til å diskutere ut over hovedteksten.

Henvisninger til litteratur og kilder gjøres ikke med basis i tilfeldig valgte kriterier og dagsform. Det er noen krav som gjelder uansett. For det første må systemet man velger for henvisninger til kilder og litteratur være *konsistent* og *konsekvent* gjennomført. Systemet for henvisninger må for det andre inneholde en *tilstrekkelig mengde opplysninger* for at leseren skal kunne finne tilbake til det bestemte verket eller kilden det refereres til. For det tredje må systemet være *entydig* og noenlunde *lett å forstå*.

Den tradisjonelle måten å føre henvisninger på innenfor historie er basert på *noter* i teksten. Notene peker enten til *footnoter* nederst på siden, eller til *sluttnoter* ført opp samlet til slutt i en artikkel, et kapittel eller en bok. Noter brukes til flere formål, vanligvis til å 1) referere til arkivmateriale og referat fra intervjuer med personlige informanter, 2) vise til litteratur eller 3) gjennomføre en drøfting som ellers ville bryte hovedlinjen i framstillingen. Vi viser til en fotnote eller sluttnote med et siffer som settes hevet uten mellomrom inntil det ord, uttrykk eller utsagn som noten gjelder. Notetegnet skal stå uten halvparentes (altså ikke slik: ¹⁾ som var vanlig i skrivemaskinens dager da det var vanskelig å skille ut notetegnet ved å heve det og sette det i en mindre punktstørrelse). Tegnet skal plasseres etter punktum, komma og andre skilletegn hvis noten gjelder hele setningen eller perioden, men foran skilletegnet hvis noten gjelder bare et ord eller uttrykk:

Hva navnet Thule betyr, vet vi ikke.¹

Han diktet kvad om sveakongen; Skaldatal² forteller om det.

Slik ordla hun seg. (Sitatet er hentet fra Arbeiderbladet.)³

Notene avsluttes med punktum. Flere referanser i en note skilles ad med semikolon (;). Fotnotene nummereres med vanlige tall og det er vanlig å starte nummereringen på nytt innenfor hvert kapittel. Det er derimot lite hensiktsmessig å nummerere fra 1 på hver side, som også er en mulighet, siden du da trenger både notenummer og sidenummer for å vise til noten senere i teksten. En tredje løsning er å ha fortløpende og gjennomgående nummerering i hele oppgaven. Da bør det imidlertid ikke være for mange noter, helst ikke mer enn 150.

Et alternativ til den tradisjonelle måten å skrive referanser på, er det såkalte *Harvard*-systemet, som brukes mest innenfor samfunnsvitenskapene. Henvisningen til forfatternavn og årstall plasseres da direkte i den løpende teksten, i eller utenfor parentes: Koht og Skard (1948) er av den oppfatning at ... Dersom forfatteren ikke nevnes i teksten skal navnet stå i parentesen: Flere forskere har omtalt ordet (Koht og Skard 1948; Hellevik 1970). Hvis henvisningen gjelder ett bestemt sted i et verk (f. eks. hvis et sitat er gjengitt), skal sidetallet være med etter et kolon: Ordet er nevnt av Koht og Skard (1948:240) og Hellevik (1970:54). I stedet for kolon kan en bruke komma, men da må s. (=side(r)) komme med: Ordet er nevnt av Koht og Skard (1948, s. 240) og Hellevik (1970, s. 54). Henvisningene føres opp i kronologisk orden i parentesen og forutsettes å korrespondere med en alfabetisk litteraturliste der leseren kan finne de nødvendige opplysninger om litteraturen det refereres til. Forekommer det flere forfattere med samme etternavn, må også fornavnet være med i henvisningen. Har samme forfatter gitt ut flere publikasjoner i løpet av et år, atskilles de ved at små bokstaver (a, b osv) oppføres (uten mellomrom) etter utgivelsesåret. Er det flere enn to forfattere, nevnes bare navnet på den som er oppført først i boka/avhandlingen/artikkelen. At noen navn er sløyfet, markeres med *et al.* (fra latin *et alii* = «og andre»), *o.fl.* eller *o.a.*

Begge systemene for henvisninger har fordeler og ulemper. En fordel med direkte henvisninger i teksten (*Harvard*-systemet) er at leseren slipper å flytte blikket til noten nederst på siden eller unngår å måtte bla opp i slutten av artikkelen/boken for å se referansen. For forfatteren kan

¹ Jf Nansen, Fridtjof 1911, *Nord i Taakeheimen*, Kristiania; Gaston E. Broche 1936, *Pytheas le Massaliote*, Paris.

² En katalog fra middelalderen over islandske skaldar.

³ Bull, Trygve 1968, *Mot Dag og Erling Falk*, Oslo, s 156.

det dessuten være praktisk og lettvinnt med korte henvisninger direkte i teksten, da den fullstendige referansen til en bok kun behøver å stå i litteraturlisten. I skrivemaskinens tidsalder var det selvfølgelig også en fordel å unngå det kompliserende noteapparatet. *Harvard*-systemet er imidlertid sterkt begrenset som referansesystem, og normalt brukes det bare til å vise til trykt litteratur. Henvisninger i teksten har dessuten den ulempen at tekstbildet lett blir uryddig.

I en masteroppgave i historie vil jeg ikke anbefale å bruke direkte henvisninger i teksten. Bruker du primærkilder eller finner det nødvendig å komme med utfyllende opplysninger eller sidekommentarer utenom teksten, kommer du jo likevel ikke utenom noter. Bruk derfor helst noter til både litteraturreferansene og til henvisninger til primærkildene.

Når det gjelder valget mellom fotnoter og sluttnoter, er det vanligst å velge fotnoter i rent forskningsrettede verk, som masteroppgaven er. En fordel med sluttnoter er at tekstbildet blir oversiktlig og ryddig. Teksten blir lettere å lese i sammenheng, uten forstyrrende «støy» nederst på siden. Fotnoter har imidlertid i forhold til sluttnoter den fordel at referansen er lett tilgjengelig, slik at leseren slipper å bli opp bak i oppgaven (til særlig glede for veileder, forskere og medstudenter).

Et annet ønske som har vært nevnt, er at antall noter på hver side bør begrenses. Begrunnelsen er at det er slitsomt å konsultere fotnotene for ofte. Det kan føre til dårlig flyt i lesingen og bidrar til å stykke opp resonnementene. Avveiningen står her mellom å ha helt nøyaktige henvisninger og å prioritere leserhensyn ved å samle referansene i en samlenote til slutt i avsnittet. En måte å søke bort fra problemet på, er å etterstrebe skriverådet om at et avsnitt ikke skal favne om for mye. Ved å rendyrke innholdet i hvert avsnitt kan altså antall henvisninger muligens reduseres. Samtidig er det ikke alltid at ett bestemt dokument eller én bok gir dekning for en tolkning eller utlegning – kanskje bygger slutningen på en sammenstilling av flere dokumenter samt litteratur. Da kommer du ikke utenom en samlet henvisning.

Samlenoter er på sin side ikke et helt igjennom uproblematisk fenomen. Det å gi avkall på presisjon i plasseringen av henvisningene ved å samle dem i en note til slutt i et avsnitt, kan synes lettvinnt og greit, men kan også veldig lett føre med seg mye slit og plunder. Med PC-en redigeres ofte teksten nokså fritt, og avsnitt og kapitler stokkes ofte om et utall ganger. Det som før var et avsnitt blir raskt gjort om til tre, og tre avsnitt kan lett bli tre nye, der momentene er fullstendig omrokkert. Etter en stund – og ofte brått – kommer tvilen: Hvor hører henvisningene egentlig hjemme? Følelsen av å bli systematisk motarbeidet av deg selv er sterk når du gjentatte ganger må kripe tilbake til kildene for å finne ut hvilken opplysning som hørte til hvilken referanse, eller omvendt. Som hovedregel er det altså lurt å være forsiktig og tilbakeholden med samlenoter. Først helt til slutt, når teksten er trykkeklar, kan du samle henvisningene i samlenoter for hvert avsnitt.

Litteraturreferanser

Når det så gjelder hvordan referansene til litteratur skal føres i notene, er praksis varierende. Vi kan også her i hovedsak velge mellom to systemer, den tradisjonelle *tittelordning* og den innlånte *årstallsordning*.

Tittelordning har vært den tradisjonelle formen for litteraturhenvisninger i historiefaget. I eldre faglitteratur var det ikke vanlig med litteraturliste. Det var da normalt å gi full referanse til en bok (eller annet) ved første gangs nevning, for eksempel: ¹ Knut Einar Eriksen, *DNA og NATO. Striden om norsk Nato-medlemskap innen regjeringspartiet 1948-49*, Oslo 1972, s 34. Når boken først var nevnt med full referanse, ble henvisningene til den deretter skrevet ved hjelp av ulike slags forkortelser (se under), eller eventuelt med en sammenstilling av forfatterens etternavn og tittelen på verket. Når det gjelder sistnevnte framgangsmåte, ble lange titler av praktiske årsaker ofte forkortet til de tre-fire første ordene som gir klar og entydig referanse til hvilken bok (eller annet skrift) det er snakk om, slik: ² Eriksen, *DNA og Nato*, s 34. I masteroppgaver, der det normalt vil være en litteraturliste, er det ikke strengt nødvendig å føre opp full referanse ved første gangs nevning av en bok eller artikkel. Det kan henvises direkte til litteraturlisten/bibliografien. (Noe annet vil det være om du skriver en artikkel der det ikke føres opp litteraturliste til slutt.) Du kan imidlertid likevel velge å bruke tittelordning for å gi henvisninger, og bruke den forkortede formen ved første henvisning.

Det alternative systemet, årstallsordning, er ofte å se i moderne historie, som søker inspirasjon i de tilgrensende samfunnsvitenskaper. Det henvises her til en kombinasjon av forfatterens etternavn og utgivelsesår, helt i samsvar med metoden for løpende litteraturhenvisninger i teksten (*Harvard*-systemet), som forklart tidligere, for eksempel: ¹ Eriksen 1972: 34. Henvisningen er simpelthen bare

flyttet til noten. For å skille forskjellige utgivelser av samme forfatter fra samme år benyttes a, b og c, for eksempel: Tamnes 1986a: 56; Tamnes 1986b: 38. Tildelingen av bokstaver må naturligvis gå igjen i den alfabetiske litteraturlisten.

Det er dels en smakssak og dels et praktisk-funksjonelt spørsmål om du foretrekker årstallsordning eller tittelordning for litteraturreferanser i notene. En fordel med den tittelbaserte ordningen, er at tittelen umiddelbart kan gi assosiasjoner til hvilken bok eller artikkel det dreier seg om. Dermed kan leseren lettere følge med i henvisningene. Den årstallsbaserte ordningen er først og fremst lett for forfatteren, som slipper omstendelige referanser til litteratur i notene, noe som kan medføre mindre etterarbeid/kontrollarbeid. Årstallsbaserte henvisninger tar dessuten liten plass, og åpner for å la databaseprogram hjelpe forfatteren med å lage litteraturlister automatisk.

Det finnes som nevnt over systemer av forkortelser for bruk i notene. Forkortelsene åpner for å vise til tidligere henvisninger på kryss og tvers i noteapparatet. De kan også bidra til å spare plass i noteapparatet dersom bestemte henvisninger går igjen flere ganger. Det finnes et latinsk og et norsk system for forkortelser:

De latinske skrives i kursiv:

p. (*pagina*) = side

v. (*vide*) = se

cf. (*confer*) = sammenlign

op.cit. (*opere citato*) = i det nevnte verk (blir brukt for å slippe å gjenta tittelen på et verk som er nevnt så nylig at leseren kan forutsettes å huske det uten å bla tilbake).

loc.cit. (*loco citato*) = på nevnte sted

ibid. (*ibidem*) = sammesteds, i samme skrift, på samme side.

id. (*idem*) = den samme, de samme.

passim = spredt, på flere steder

Norske forkortelser skrives ikke i kursiv:

s. = side

jf. = jamfør

sml. = sammenlign

n.v. = nevnte verk

sst. = samme sted

ovf. = ovenfor

ndf. = nedenfor

Jeg er ingen tilhenger av å bruke slike forkortelser i notene, hverken latinske eller norske. For det første kan man, dersom det er viktig, spare plass på andre måter, for eksempel ved å bruke årstallsbaserte henvisninger. Dernest skaper forkortelsene lett noe av det samme problemet som samlenoter, det er lett å gå i surr med krysshenvisingene, særlig i tekster der momentene flyttes en del omkring i løpet av skriveprosessen. Riktig ille kan det gå når den første fullstendige referansen av en eller annen grunn fjernes, og du sitter igjen med tolv *ibid.* til feil bok eller artikkel uten at du oppdager det. Dersom du likevel velger å bruke forkortelser ville jeg valgt det norske systemet, først og fremst fordi de latinske navnene og betydningen av dem er vanskeligere å holde orden på for leseren (som i dag bare i sjeldne tilfeller har hatt latin på skolen). I så tilfelle bør innføringen av krysshenvisinger og forkortelser skje som siste ledd før trykking av oppgaven, på samme måte som samlenoter.

Når det gjelder henvisninger til bestemte steder i et verk med sidetall, kan du, som antydte tidligere, velge mellom to måter. Du kan bruke forkortelsen «s» for «side». Da står sidehenvisningen alltid etter et komma, slik: «Eriksen 1972, s. 234». Enkelte velger videre å bruke «s.» for henvisning til en enkelt side og «ss.» dersom det dreier seg om flere sider (f. eks. «ss. 45-48»). På lignende vis brukes «f.» og «ff.» (som i «s. 45 ff.») for å angi at de(n) følgende siden(e) i referansen omhandler det samme temaet. Denne praksisen er hentet inn fra engelsk og kan med fordel unngås. Det er enkelt og greit å angi hvilke sidetall du henviser til konkret, slik: «s. 44-48». Som alternativ til forkortelsen «s.» kan du la sidehenvisningen komme etter et kolon, slik: «Eriksen 1972: 34». Da blir «s.» overflødig, fordi kolonet angir at det er et sidetall som kommer. Uansett, du må være konvekvent igjennom hele oppgaven.

Henvisninger til arkivmateriale

Henvisninger til arkivmateriale hviler på ingen måte på noen enklere eller mer fasttømret praksis enn litteraturhenvisninger. Hvilke opplysninger som skal tas med i en referanse til et dokument eller en annen primærkilde, er igjen et spørsmål om skjønn. Det grunnleggende minstekravet er at referansen må være entydig og tilstrekkelig beskrevet slik at den bestemte kilden kan gjenfinnes i det aktuelle arkivet. Det betyr at det er en fordel om referansen forholder seg til de gjenfinningsnøkler som finnes i arkivet. Det vil ellers være en avveining mellom det å spare plass i notene, som alltid kan være attraktivt, og det å komme med fyldige opplysninger om kilden og dens innhold som ikke fremkommer av teksten. Her har jeg lagt meg på en nokså minimalistisk linje, med tilstrekkelige, men ikke noe særlig utfyllende opplysninger. Henvisningene er basert på et gjennomført system av forkortelser som anføres i egen forkortelsesordliste for fotnotene i begynnelsen av oppgaven, etter innholdsfortegnelsen.

Her gis noen eksempler på noter til primærmateriale fra noen kjente og kjære empiri-leverandører som kan brukes som mal:⁴

¹ UD 33.2/80, I, UD til NATODelParis, 11.9.1957; UD 33.11/31, I, UD-notat Busch til umin, 11.11.1963; UD 38.1/55, I, UD-notat Graver (3 pol ktr) til Ansteensen, 25.1.1966; UD 38.1/55, I, FST-notat operasjonsstaben til 3 pol ktr (UD), 21.1.1966; UD 33.11/29, III, Ramm (FD) til Hedemann (UD), 23.5.1959, vedlagt notat Ramm til fmin.

² FD, mappe «Statsrådets besøk til Bonn», Rogstad AmbBonn til FD referat møte i Bonn 4.4.1960, 19.4.1960; FD, fmin håndarkiv 1958-1961, adm.dir Møller (Raufoss) til Handal (FD), 30.6.60; FD 005.1, FD til FST, 25.3.1961; FD 300.2, FD-notat Ramm, 14.10.1958.

³ RA, regj.prot., 28.11.1963; RA, regj.not., FD 1949-59, 24.2.1959

⁴ SMK, RSU, 5.1.1965.

⁵ St.forh. 1959, 7a: 217; St.meld. nr 32 (1945-46), s 2.

⁶ FRUS, 1955-57, vol. XXVII: 579, memorandum of conversation StateDep, 20.11.1956; FRUS, 1955-57, vol. XXVII: 485, US AmbLond til StateDep, 27.9.1957.

⁷ HD, HD-notat Skutle til handelsministeren, 4.11.1963; HD 011, protokoll Frihandelsutvalgets møte, 17.3.1964; HD 608.31, referat møte HD Stugu, 12.1.1965.

⁸ PRO FO 371/159442/N 1192/2, referat møte Arms Working Party Ballantyne, 2.5.1961.

Legg merke til:

- tegnsetting må være konsekvent, komma mellom leddene i en referanse, semikolon mellom referansene i en fotnote, punktum til slutt i noten
- uten *fra*, men med *til*, slik som i «..., Busch til umin, ...»
- notater eller lignende føres med opprinnelse, som «UD-notat» og «FST-notat»
- forkortelse av ambassader og legasjoner må være gjennomførte
- du kan gjerne ha hele setninger og forklaringer i notene

⁴ Forkortelser: UD = utenriksdepartementet, NATODelParis = Norges delegasjon til NATO i Paris, umin = utenriksministeren, FST = forsvarsstaben, FD = forsvarsdepartementet, RA = Riksarkivet, regj.prot. = protokoller fra regjeringens konferanser, regj.not. = notater lagt fram som grunnlag for regjeringens konferanser, SMK = statsministerens kontor, RSU = regjeringens sikkerhetsutvalg, St.forh. = Stortingsforhandlinger, FRUS = Foreign Relations of the United States, StateDep = State Department, US AmbLond = den amerikanske ambassaden i London, HD = handelsdepartementet, PRO = Public Records Office, FO = Foreign Office.

Litteraturliste

Litteraturlisten til slutt i oppgaven vil være omtrent den samme om man velger årstallsbaserte eller tittelbaserte litteraturhenvisninger i fotnotene. En forskjell kan være at dersom man velger årstallsvarianten, er det med sikte på lettere gjenfinning en fordel om årstallet kommer like etter forfatternavnet i litteraturlisten. Ellers vil det være naturlig å føre årstallet sammen med utgiversted og/eller utgiver. (Utgiver/forlag er ikke en strengt nødvendig opplysning om norsk utgivelser, men er å foretrekke for utenlandsk litteratur.) Her har jeg valgt på illustrere forskjellige oppføringer i en bibliografi på den første måten. Forskjellige typer publikasjoner er ordnet i 6 forskjellige kategorier med forskjellige prinsipper for anføring:

Bok

Tamnes, Rolf 1991. *The United States and the Cold War in the High North*. Oslo: Ad Notam.

Torgersen, Trond Viggo og Vivian Zahl Olsen 1983. *Kroppen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Legg merke til:

- plassering av årstall
- årstall ikke skilt ut med komma
- tegnsetting mellom leddene og til slutt i anførselen
- ikke komma etter fornavnet til 1. forfatter før «og»
- andre forfatter ikke invertert (dvs fornavn før etternavn)
- utgiver nevnt, etter utgivelsessted og med ordmellomrom etter kolonet
- «Aschehoug» og «Universitetsforlaget», ikke «H. Aschehoug & Co.» eller «Universitetsforlaget AS»

b. Bind i serie

Huldt, Bo 1982. *Tre verdener 1945-1965*, i Knut Helle m.fl. (red.), *Aschehougs verdenshistorie*, bd. 14. Oslo: Aschehoug.

Young, Martin 1986. *The rise and fall of the Roman Empire*, bd. 5 i *European history 700 B.C.-A.D. 500*, 1-8, (red.) Barbara Smith. New Haven: Yale University Press.

Legg merke til:

- små forbokstaver i hovedord i engelsk boktittel og serietittel
- norske betegnelser («red.», «bd.») selv om det dreier seg om et engelsk verk
- tegnsetting og bindnummer, serietittel, antall
- bind i serien og redaktør og plassering av disse leddene
- Sted i USA ikke forkortet

c. Publikasjon uten navngitt forfatter

NOU 1990: 7 *Forsvarets arkiver*

Statistisk sentralbyrå 1978. *Historisk statistikk*

St.meld. nr. 72 (1981-82) *Om offentlig informasjon*

Legg merke til:

- kursivering av titler
- tegnsetting ved NOU (ordmellomrom som i publikasjonen) og St.meld. (parentes)
- utgivelsessted og utgiver ikke nevnt fordi det dreier seg om kjente norske publikasjoner

d. Del av publikasjon

Eriksen, Knut Einar 1977. «Norge i det vestlige samarbeid», i Trond Bergh og Helge Ø. Pharo (red.), *Vekst og velstand. Norsk politisk historie 1945-1965*, 3.utg. (1989) Oslo: Universitetsforlaget.

Hagerup, Inger 1979. «Løvetannen», i Inger Hagerup, *Hulter til bulter*: 8-9. Oslo: Aschehoug.

Newth, Mette 1984. «Den usynlige volden», i Thor G. Norås (red.), *Mediekunnskap. Barn og billedmedier*: 75-94. Stavanger: Universitetsforlaget.

Legg merke til:

- tittel på dikt og artikkel med anførselstegn og ikke kursivert
- tegnssetting ved «i», som ikke skal kursiveres
- tegnssetting ved «red.»
- redaktørnavn/forfatternavn ved hele verket ikke invertert
- undertittel tatt med
- plassering av «3. utg. (1989)», med komma foran og parentes til utgivelse av 3. utgave (under forutsetning av at det ikke er foretatt store endringer i teksten).
- markering og plassering av sidehenvisning (kolonet skal stå uten ordmellomrom foran og skal ikke kursiveres)
- Stavanger, ikke Oslo, som utgivelsessted, fordi Stavanger er nevnt først på tittelsiden

e. Tidsskriftartikkel og avisartikkel

Dahl, Ottar 1993. «Forklaring og fortelling i historievitenskapen». *Historisk tidsskrift* 72 (1) :67-79. (72 = årgang, 1 = heftenummer. Tidsskriftet er paginert fortløpende per årgang)

[anonym] 1887. Fra digteren Vinjes barndomsliv, *Fremskridt* 1887 (137). (1887 = årgang, 137 = heftenummer)

Pharo, Helge Ø. 1985. «The Cold War in Norwegian and International Historical Research», *Scandinavian Journal of History* 10 (3) :163-189. (10 = volume, 3 = no. Tidsskriftet er paginert per årgang)

Legg merke til:

- angivelsen av anonym publikasjon, artikkelen alfabetisert etter tittelen
- artikkeltittel med anførselstegn og ikke kursivert
- ikke «i» ved tidsskrifter o.l.
- store forbokstaver i *Scandinavian Journal of History*; følger tidsskriftets egen skrivemåte
- her betyr «volume» og «årgang» det samme, men vær oppmerksom på at «volume også kan bety «bind» i et verk

f. Hovedoppgaver/avhandlinger/prøveforelesninger/upubliserte arbeider

Jølstad, Anders 1995. *Norsk sikkerhetspolitisk samarbeid med Vest-Tyskland fra 1955 til 1965*. Hovedfagsoppgave i historie, Universitetet i Oslo.

Njølstad, Olav 1994a. *Peacekeeper and Troublemaker: Jimmy Carters Containment Policy, 1977-1978*. Avhandling for den filosofiske doktorgraden, Universitetet i Oslo.

Njølstad, Olav 1994b. *Fissionable Consensus: Scandinavia and the U.S. Quest for Atomic Energy Control, 1946-1950*. Selvvalgt prøveforelesning for den filosofiske doktorgraden, Universitetet i Oslo.

Sitatteknikk

Det kan være ønskelig og nødvendig å sitere en kilde eller et verk for å belegge et standpunkt. Hovedregelen er her at det kun skal siteres dersom sitatet er så godt skrevet eller så uttrykksfullt (pregnant) at det vanskelig kan skrives bedre av deg selv. Sitering skal altså begrenses til et minimum.

Korte sitater fra dikt (under to hele verselinjer) og prosasitater på inntil 3-4 linjer skrives vanligvis i flukt med teksten og merkes med anførselstegn før og etter, slik: Som Jens Arup Seip har uttykt det: "Teksten bør ha struktur, ikke flyte sammen som i en grøt."⁵

Sitater på vers og lengre prosasitater skilles ut fra teksten ved å rykkes ca 1 cm inn fra margen på hver side, og settes med enkel linjeavstand. Det behøves da ingen anførselstegn (bortsett fra slike som følger med sitatet). Det samme gjelder enkeltord, ordgrupper og korte setninger som skilles ut på egen linje for å eksemplifisere eller illustrere et utsagn, slik:

Når det gjelder disposisjonen, vil de fleste stå overfor spørsmålet om i hvilken grad fremstillingen skal legges an kronologisk og i hvilken grad den bør være saklig ordnet. Der gis ingen almen løsning på dette dilemma. Det som kan sies om dette, er at begge aspekter bør komme frem. [...] Vanlig er en kompromissløsning med inndeling i perioder og behandling etter saksområde innenfor hver periode.⁶

Sitater må gjengis med pinlig nøyaktighet i alle detaljer, også f. eks. kursiverte ord og parenteser. Fins det trykkfeil eller andre feil i kilden man siterer fra, kan man gjøre oppmerksom på dem (og vise at de ikke er avskriverens feil) ved å tilføye et *sic* eller et utropstegn etter ord og utsagn som det er noe galt eller rart med. Muntlige kilder må enten gjengis uten redaksjonelle inngrep eller normaliseres konsekvent. Ønsker du å utelate deler av et sitat uten å avbryte det, vises utelatelsen med tre prikker i klammeparentes, slik: "Neshornet [...] er et spennende og fantasieggende dyr". Tilføyer du noe for egen regning innenfor sitatet, må tilføyelsen også stå i skarpe klammer. Ønsker du å utheve noe i sitatet ved å utheve enkelte ord, tilføyer man i parentes «uthevet her» eller «uth. her» etter sitatet. Sitater skal *alltid* ha notehenvvisning.

Det brukes doble anførselstegn " " til sitater i teksten. På engelsk kan det også brukes enkle (‘ og ’), men det må da være gjennomført. Det har vanligvis ingen hensikt å skjelne mellom doble og enkle anførselstegn til forskjellig bruk i samme tekst. Den eneste unntakelsen er sitat innenfor sitat, hvor begge typene brukes, slik: "Hva vil det si 'å være seg selv nok'?" spurte han.

Plassering av skilletegn i forhold til anførselstegn er logisk bestemt. Hvis skilletegnet hører til sitatet, skal en markere dette ved å sette det innenfor, altså før anførselstegnet; hvis ikke, skal det stå etter. Det første vil være tilfelle hvis en siterer en eller flere perioder i sin helhet: "Øyvind hedde han og græd, da han blev født." Hvis en derimot avbryter sitatet før punktum, eller hvis en siterer noen ord og gjør dem til en del av sin egen setning, hører skilletegnet ikke til sitatet og settes derfor etter anførselstegnet: Gutten hette Øyvind, og han "græd, da han blev født". For parentes gjelder tilsvarende praksis. Hvis det som blir sagt i parentesen går inn som del av perioden, står punktum utenfor parentesen (slik som her). Hvis parentesen derimot omfatter en fullstendig periode, står punktum innenfor parentesen: (Slik gjøres det her.)

Lykke til!

Lesetips

- Tor Egil Førland, *Drøft. Lærebok i oppgaveskriving*. Oslo: Ad Notam Gyldendal 1996.

- Finn Erik Vinje, *Skriveregler*. Oslo: Aschehoug 1990.

- Jens Arup Seip, *Om å skrive hovedoppgave. Historie*. Oslo: Universitetsforlaget 1988 (1. utg. 1972).

⁵ Seip, Jens Arup 1988, *Om å skrive hovedoppgave. Historie*, 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget, s 27.

⁶ Seip 1988, s 27.

OVERSIKT OVER VEILEDERE OG MASTERPROSJEKTER VED HISTORIE

Allers, Robin (Forsker)	Tilknyttet Fosam
Anker, Peder	Vitenskapshistorie
Benum, Edgeir (Professor)	Moderne historie, særlig universitets- og faghistorie; administrasjons- og profesjonshistorie
Bjørgum, Jorunn (Professor)	Norsk historie i det 20. århundre; arbeiderbevegelsens historie; internasjonal sosialisme
Collett, John Peter (Professor)	Moderne historie; universitetshistorie
Egge, Åsmund (Professor)	Moderne russisk historie; kommunismens historie; moderne europeisk historie
Eriksen, Knut Einar (Professor II)	Norsk historie i det 20. århundre; norsk utenrikspolitikk
Friedman, Robert Marc (Professor)	Vitenskapshistorie; universitetshistorie; polarhistorie
Fuglestad, Finn (Professor)	Afrikansk, latinamerikansk og karibisk historie (samt evt. polynesisk historie)
Fure, Jorunn Sem	Universitetshistorie; okkupasjonshistorie
Førland, Tor Egil (Professor)	Internasjonal historie etter 1945; norsk utenrikspolitikk; vestlig samtidshistorie
Hagemann, Gro (Professor)	Sosial- og kulturhistorie etter 1850; kvinnehistorie, forbrukshistorie, velferdshistorie, historiografi, teori og metode
Helsvig, Kim	Vitenskapshistorie; universitetshistorie
Johannessen, Finn Erhard (Professor)	Tidlig nytid; økonomisk historie
Kjeldstadli, Knut (Professor)	Sosial- og kulturhistorie på 1800- og 1900-tallet; innvandrings- og migrasjonshistorie; teori og metode
Lange, Even (Professor)	Moderne økonomisk historie; bedrifts- og industrihistorie; kooperasjonens historie
Lie, Einar (Professor)	Moderne økonomisk historie
Lorenz, Einhart (Professor)	Moderne europeisk historie; internasjonal arbeiderbevegelse; jødernes og antisemittismens historie, høyrepopulismen
Lundestad, Geir (Professor II)	Verdenshistorie i det 20. århundre, særlig stormaktspolitikk
Myhre, Jan Eivind (Professor)	Norsk og europeisk sosial- og kulturhistorie på 1800- og 1900-tallet (by, middelklasse, barndom mm.); historiografi, universitetshistorie
Nedkvitne, Arnved (Professor)	Middelalderens historie

Pharo, Helge (Professor)	Internasjonal historie i det 20. århundre; norsk og amerikansk utenrikspolitikk; europeisk integrasjon; bistand til den tredje verden
Price, Pamela (Professor)	Indias historie i det 18., 19. og 20. århundre, med særlig vekt på politisk kultur, nasjonalisme og kvinnehistorie
Rian, Øystein (Professor)	Tidsrommet 1500-1850
Sandmo, Erling (Førsteam.)	Tidsrommet 1500-1850
Sandvik, Hilde (Førsteam.)	Tidsrommet 1600-1850; familiehistorie, kvinnehistorie, politisk kultur
Sigurdsson, Jon Vidar (Førsteam.)	Nordisk og europeisk historie i tidlig middelalder og i høymiddelalderen
Storsveen, Odd Arvid (Førsteam.)	Norsk 1800-talls historie
Sørensen, Øystein (Professor)	Politisk idéhistorie; nasjonalisme, nasjonal identitet
Tamnes, Rolf (Professor II)	Norsk historie i det 20. århundre; norsk utenrikspolitikk
Thue, Fredrik (Forsker)	Moderne historie, særlig universitets- og vitenskapshistorie. Historiografi.
Waage, Hilde Henriksen (Professor.)	Midtøstens historie
Ødegård, Knut (Førsteam.)	Antikkens historie

Vi gjør oppmerksom på at denne oversikten kun er veiledende. På grunn av forskningsfri, eller lignende, vil ikke alle ansatte være tilgjengelig som veiledere til en hver tid.

Konflikter og konfliktløsning innenfor det norrøne området ca. 900-1400

Professor Jón Viðar Sigurðsson, rom 135, Blindernv. 11, tlf: 22841955, [Jon Vidar Sigurdsson - professor](#)

Det norrøne området defineres her geografisk og tidsmessig til Norge, Island Grønland, Orknøyene og Færøyene i perioden ca. 900-1400. Konflikter finnes i alle samfunn. Det er en banal sannhet. Men hvordan utviklet disse seg, hvordan påvirket de samfunnsutviklingen, og ikke minst hvordan ble de avviklet? Dette er de tre overordnede spørsmålene dette prosjektet ønsker å sette fokus på.

Konfliktløsning har vært et sentralt tema innenfor middelalderforskningen de siste årene. I stedet for å studere lovene og domssystemet de beskriver, har forskerne konsentrert seg om hvordan konflikter faktisk ble avviklet, og i hvilken grad lovene ble anvendt for å avvikle disse. Det ser ut til å være en forholdsvis stor likhet ved avviklingen av konflikter i Europa i tidlig og høymiddelalder. Flertallet av alle tvister ble faktisk avviklet utenom domssystemet. Det var den lokale politiske situasjonen som avgjorde om en sak ble bilagt med mekling eller ved en domstol. Konfliktløsningen var ikke jakt på rettferdighet, men et forsøk på å gjenopprette freden i lokalsamfunnet.

I det norrøne samfunnet finner vi fire hovedaktører: konger, det verdslige aristokratiet, bønder og geistligheten. Det er konfliktene mellom disse som vil stå i fokus, særlig de mellom høvdinger, mellom konger og høvdinger, og ikke minst konfliktene mellom de verdslige makthaverne og kirken.

Noen oppgaveforslag:

- Konfliktløsning i førstatlige og statlige samfunn
- Kvinner, konflikter og konfliktløsning
- Egging, feider og fred
- Lover, domstoler og konfliktløsning
- Kirken og kongemaktens tvister
- Arvetvister
- Drap og avvikling av drapssaker
- Feider og krig
- Hvordan framstilles og avvikles konflikter mellom konger i Heimskringla?

De som ønsker å skrive oppgaver om andre temaer innenfor rammen av den norrøne kulturen, bør ta kontakt.

Folk og øvrighet i Norge fra 1500- til 1800-tallet

Professor Øystein Rian, kontor B512, epost: oystein.rian@iakh.uio.no, tlf. 22 85 49 40

Norges stilling i unionen med Danmark er gjenstand for økende interesse. Ulike spørsmål kan stilles: Hvilke prinsipper og hensyn lå bak myndighetenes politikk, og hvilke følger fikk denne politikken for det norske samfunnet? Hvem var embetsmenn, hvilke lojalitetsbånd hadde de, og hva betydde deres private interesser? Hvilken rolle spilte slekt, vennskap og patron-klient-forhold? Hvordan gjorde befolkningen seg gjeldende overfor øvrigheten, og hvordan hevdet de ulike grupper og individer seg overfor hverandre? Hvorfor ble eliten og middelstanden så dominerende? Hvordan skaffet de seg sine posisjoner, og hvordan sørget de for at deres interesser vant fram?

Kildematerialet vokser fra 1500- til 1800-tallet - noe av det er trykt. Fra slutten av 1600-tallet finnes det et større kildemateriale fra regionale og lokale embeter, særlig fra amt (fylker), bispedømmer og fogderier. Fra tiden etter 1750 er det også bevart mer av private kilder. Både disse og arkivene fra ulike statlige etater inneholder materiale som synliggjør holdninger, problemer og konflikter som var viktige.

35 studenter har tatt eksamen med oppgaver innenfor prosjektet, to har tatt doktorgraden. Prosjektet er samordnet med Demokratiprojektet (se dette).

Noen oppgaveforslag (se også Demokratiprojektet)

I. Meninger.

- *Oppfatningen av kongen i offentlige ytringer.* Dels bygd på myndighetenes egen iscenesetting av kongen i offentligheten, slik som det kom til uttrykk i proklamasjoner og i kirkelige og verdslige ritualer, dels i taler, prekener og i trykte skrifter.
- *Oppfatninger om Norge på 1700-tallet.* I dikt og i prosa. Et utvalg av kilder, trolig er det nødvendig å holde seg til trykt litteratur.
- *Oppfatninger om "frihet" i andre halvdel av 1700-tallet.* I tidsskrift, aviser, bøker. Et utvalg av kilder er nødvendig.
- *Synet på bøndene i topografiske skrifter fra 1700-tallet.* Skriftene var med få unntak skrevet av embetsmenn og andre kondisjonerte. Ettersom de for det meste tar for seg bygdene, er det bøndene som blir kommentert når det gjelder de delene som tar for seg befolkningen og dens seder, skikker og arbeidsliv.
- *Analysér meningsinnholdet i en avis eller en bok/bøker fra 16-1700-tallet.* Her vil hele "meningsuniverset" være interessant, i en avis var det dels redaksjonen, dels innsenderne som bestemte det, i en bok/bøker var det forfatteren.

II. Eliten.

- *Embetsmenns løsning av styringsproblemer 1536-1807.* En analyse av styret under en stattholder, en lensherre/amtman eller biskop: ikke alle temaer, men de som er mest interessante, tolket med utgangspunkt i tidligere tolkninger av embetsstyret.
- *Embetsmannskarrierer.* Én embetsmann, et utvalg av embetsmenn eller en embetslekt. F.eks noen av de mange danske embetsmennene, kanskje fra Sønderjylland. Eller noen norskfødte av ulik bakgrunn. Kan også avgrenses til en gren av embetsverket, eller til ett distrikt. Og interessen kan vendes dels mot deres familie- og patron-klient-relasjoner, dels deres embetsforretninger, dels mot deres privatøkonomi og private næring.
- *Den norske elitens og/eller middelstandens framvekst.* I en by eller et distrikt, i én periode i tidsrommet 1660-1814. Kan også avgrenses til én eller noen få slekter - f.eks. ved hjelp av slektshistorier og by- og bygdebøker.
- *Et handelshus/bedrift/gods i en periode av tiden 1650-1850.* Eks.: kartlegging og analyse av virksomheten, virkemidlene i handelen og driften, forholdet til kunder og leverandører

(bl.a. bønder) og eiernes øvrige disposisjoner i forhold til samfunn og familie (ekteskapsallianser, utdanning av barna).

- *Norske kjøpmenns holdning til styret fra København 1650-1814*. Deres kamp for næringsprivilegier, deres holdning til lover og regler, særlig til beskatning og fortolling, hvordan de forsvarte sine og distriktets økonomiske interesser, eller deres situasjon under en krig. Avgrenset til for eksempel Christiania eller Drammen i en kortere periode.

III. Bøndene.

- *Bondegodseiere på 1500-1600-tallet*. Hvilke slekter tilhørte de, hvem giftet de seg med, hvor mye gods eide de, hvilken handel drev de, hvilke ombud hadde de, hvilket forhold hadde de til øvrigheten? Avgrenset til et par bygder med gode bygdebøker, særlig gårds- og slektshistorier.
- *Nabo- og slektskrangler*. Hva var naboer og/eller slektninger uenige med hverandre om? Hvorfor og hvordan oppstod det nabokrangel? Hvordan utviklet konfliktene seg, og hvilke virkemidler brukte partene? Bruk forliksprotokoller fra ca. 1800.

Musikkliv i Norden på 1700-tallet

Førsteamanuensis Erling Sandmo, Kontor B 306, Niels Henrik Abels hus
Tlf: 22 85 83 84, e-post: e.s.sandmo@iakh.uio.no

Jeg er deltaker i et forskningsprosjekt om forholdet mellom opera og politikk på 1700-tallet, både på kontinentet og i Norden. I den forbindelse inviterer jeg til å arbeide med musikklivet i Danmark-Norge, eventuelt også Sverige i denne perioden. Det finnes interessante samtidige tekster om musikk, om musikkens plass i offentligheten, om hvordan man oppfører seg når det spilles musikk – og ikke minst, selvsagt, hvordan man spiller musikk eller synger. Et spesielt rikt eksempel er digitalisert og lagt ut på nettet:

<http://img.kb.dk/ma/thielo/thielo-tanker.pdf>

Det foregående gjelder studiet av borgerlig kultur på 1700-tallet. Det finnes også kilder til musikklivet i skjæringspunktet mellom det borgerlige og det folkelige, særlig da knyttet til stadsmusikantenes virksomhet. Stadsmusikantene var musikere med privilegert rett til å spille offentlig, og de ivaretok både dansemusikk og musikk med et tydeligere kunstpreg. Deres rolle er derfor spesielt interessant i en historie om smakens utvikling og i historien om skillet mellom høy- og lavkultur i Danmark-Norge på 1700-tallet.

Inkvisisjonen

Post.doc. Gunnar Knutsen, g.w.knutsen@iakh.uio.no

Oppgaveforslag:

1)

Det er fortsatt ikke skrevet en god undersøkelse av inkvisisjonstribunalet i Murcias aktiviteter. Dette var et relativt lite tribunal i sydøst-Spania, med en stor muslimsk befolkning. Oppgaven vil ta utgangspunkt i sakssammendrag (*relaciones de causas*) som finnes på mikrofilm i Oslo, supplert med brev som finnes i *Archivo Historico Nacional* i Madrid. Det er mulig å ta for seg hele tribunalets aktivitet 1540-1700, eller en bestemt skastype, slik som mot moriskene (ca. 1/3 av alle saker).

2)

Etter at Portugal ble sammenslått med Spania i 1580 innvandret et stort antall portugisiske jøder til Spania. Demed finner vi igjen for første gang på nesten 100 år mange rettssaker i Den spanske inkvisisjonen mot døpte kristne som var anklaget for å følge mosaisk lov. En oppgave vil her kunne ta for seg de sakene som kom for retten i det aragonesiske sekretariatet (Aragón, Valencia, Barcelona, Logroño og Mallorca). Oppgaven vil ta utgangspunkt i sakssammendrag (*relaciones de causas*) som finnes på mikrofilm i Oslo, supplert med brev som finnes i *Archivo Historico Nacional* i Madrid.

Demokratisk teori og historisk praksis

Forutsetninger for folkestyre i Norge og andre land i den europeiske kulturkrets, ca. 1750 til 1850.

Prosjektet består av en rekke delprosjekter, se nettsiden:
<http://www.hf.uio.no/iakh/forskning/forskningsprosjekter/demokrati/>

I tillegg ønsker vi oss masteroppgaver om folkelige opprør, myndighetens reaksjoner, folkelige og lærde oppfatninger av samfunnsforhold i tidsrommet 1750-1850.

Kildene er tilgjengelige på Riksarkivet, i Nasjonalbiblioteket m.m.. De fleste oppgavene krever at du lærer deg gotisk skrift – og instituttet tilbyr kurs hvert vårsemester.

Veiledere: Øystein Rian, Hilde Sandvik, Odd Arvid Storsveen

Oppgaveforslag:

Ytringer om og strategier overfor kongemakten blant litterater og skribenter.
(Eventuelt i tillegg som et eget emne: Konge-panegyriken - f.eks. ved konge/kronprinsbesøk, i boktilegninger og sanger.)

Kilder: Nasjonalbiblioteket

Synet på "bonden"/bøndene blant litterater slik som det kom til uttrykk i og ble argumentert for i trykte publikasjoner, eventuelt sammenholdt med embetsmenns stillingstaken i enkeltsaker, embetsskriv og andre embetsuttalelser.

Kilder: Nasjonalbiblioteket, Aviser og tidsskrifter. Statsarkivet: Amtmennens og stiftamtmenes relasjonsprotokoller

Synet på England og engelske samfunnsforhold i trykte publikasjoner, (evnt også USA og amerikanske samfunnsforhold fra 1770-åra og framover)

Kilder: Nasjonalbiblioteket: Aviser og tidsskrifter

Embetsmannsatferd i forhold til bøndene rundt 1800 (særlig amtmenn). Uttalelser om supplikker og konflikter, opptreden på bygdeting:

Kilder: Statsarkivet i Oslo: Amtmennens og stiftamtmenes relasjonsprotokoller

Bondelensmennenes atferd og holdninger, med utgangspunkt i omtaler i utvalgte bygdebøker, supplert med nærstudier av enkelte bondelensmenn basert på større kildetilfang, f.eks. tingbøker.

Kilder: Bygdebøker f.eks. på lesesalen på lokalhistorisk institutt. Tingbøker på Statsarkivet i Oslo

Innholdsanalyse av temaer som lydighet, ærebødighet i et utvalg trykte prekner 1790-1820

Kilder: UB/Nasjonaltbiblioteket

Politisk debatt i aviser og tidsskrifter 1790-1820, studenten velger selv tematikk i samråd med veileder.

Kilder: Nasjonalbiblioteket

Valg og valgmannfall

Hva forteller de første valgmannfallene om praktiseringen av stemmerettsreglene i Grunnlova?

Kilder: Valgmannfall fra Østlandsområdet på Statsarkivet i Oslo og Hamar

Familie og samfunn, 1500-1850

Førsteamanuensis Hilde Sandvik, tlf. 22 85 57 41, e-post: hilde.sandvik@iakh.uio.no

I forbindelse med prosjektet **Gender and Economic Development 1400-1850** som er et samarbeidsprosjekt mellom universitetene i Uppsala, Tammerfors og Oslo (se nettsiden: <http://www.hf.uio.no/iakh/studier/gender2.html>) er det ønskelig med flere hovedoppgaver om familie og samfunn i tidlig moderne tid. I de siste årene har det vært skrevet hovedoppgaver om odelsrett, kårytelser, industriskoler, testamenter, tjenestejenter og en oppgave om topografisk litteratur og synet på kvinners deltaking i økonomien er under arbeid. Men vi vil gjerne ha flere!

Dette hovedfagsprosjektet er en fortsettelse av Tingbokprosjektet. Vi bruker rettsprotokoller som kilde for å se hvordan enkeltindivid argumenterte for sine interesser. Lover og rettspraksis sammenholdes. Det forutsettes at studentene lærer seg å lese gotisk håndskrift. Har du spørsmål eller ideer til oppgaver du kunne ønske å skrive. Ta kontakt!

Den kriminelle underklassen

For de mange som ikke hadde borgerskap i Christiania var smugling og fusking i håndverksfag en mulig levevei. Laug og politi prøvde å hindre at borgerne fikk denne konkurransen. I politikammerprotokollene kan en lese om dem som ble tatt. Hvem var de? Hvor mange var det? Hva hadde de gjort? Kildene fins på Statsarkivet i Oslo.

Importen til Christiania på 1700-tallet

Korn var den viktigste importvaren til Norge, men på 1700-tallet var det også et marked for andre typer varer. Hva forteller tollbøker, notarialprotokoller og kjøpmannsbøker om varene som ble importert til Christiania på 1700-tallet?

Fikk døtre arven sin?

Omlag 10 % av kvinnene ble aldri gift. Hva skjedde med deres arv? Var det normale at arven ble stående i gården/familiebedriften som verdifull kreditt til brødrene? Hva skjedde med ugifte brødres arv? Protokollene fra "overformynderiet" fra 1700 og 1800-tallet kan gi svar på slike spørsmål. Det kan også skifteprotokollene og pantebøker

Hva forteller reiseskildringene om menn og kvinners arbeid i Norge?

Reiseskildringer kan fortelle mye interessant både om observatøren og om de innfødte. I franske reiseskildringer fra Nederland kan en f.eks. lese om den bemerkelsesverdige frie stilling nederlandske jenter hadde på 1600-tallet. De fikk gå på skøyter til langt på natt! Mary Wollstonecraft og Thomas Malthus er blant dem som skrev og publiserte reiseskildringer fra Norge, men det finnes mange fler. Hva skrev de? En samling og drøfting av slike observasjoner har et rikt tilfang av trykt litteratur å ta utgangspunkt i. Litteraturen finnes på Nasjonalbiblioteket.

Kvantifisering av kjønnsarbeidsdelingen i Norge

I forbindelse med hovedmatrikulerings-kommisjonen i 1820-åra ble det utarbeidet anslag over mengden manns- og kvinnearbeid pr. gård. Arkivet viser at det på østlandsgårdene ble regnet med tre kvinneårsverk og tre mannsårsverk pr. gardsbruk, men at det nordover var vanlig med ett kvinneårsverk, men bare 0,1 mannsårsverk pr gård. (Stein Tveite 1988) Arkivet er ikke brukt systematisk og det kan være interessant fra flere synsvinkler, som et forsøk på å

kvantifisere kjønnsarbeidsdeling, evt. hva det faktisk kan fortelle om geografiske variasjoner i menns og kvinners innsats i norsk kombinasjonsøkonomi.

Kilder på Riksarkivet i Oslo.

Folkelig lesning: hva leste de på 1700-tallet?

Vi vet nå at det var langt flere bøker i omløp blant folk på 1700-tallet i Norge enn hva en tidligere har trodd. Skiftene viser at folk har eid bøker, og referanser i skriftstykker fra denne tida viser at folk også må ha lest. Men hva leste de? Hva var innholdet i bøker som "Det Hellige Ecteskabs Ordens Regle, effter huilcke alle Ectefolck bør at leffue" eller i "Fruentimmernes Contrafej"? Hva sto om forholdet mellom ektefeller, mellom foreldre og barn, husbond og tjenestefolk? Bøkene og trykksakene finnes på Nasjonalbiblioteket. Det er nødvendig å kunne lese trykt gotisk for å lese selve bøkene og å lære seg gotisk håndskrift for å kunne forstå notater i bøkene.

Prosjekt om 1814

Odd Arvid Storsveen
Førsteamanuensis i historie
o.a.storsveen@iakh.uio.no / 22 85 81 83

Øystein Sørensen
Professor i historie
oystein.sorensen@iakh.uio.no / 22 85 69 15

I løpet av de nærmeste årene tas det ved instituttet sikte på å utvikle et historisk prosjekt om grunnlovsåret 1814. Samarbeid med andre universiteter, høyskoler og forskningsmiljøer i Norge og Norden vil tilstrebes. I den forbindelse ønsker vi masterstudenter som vil skrive masteroppgaver knyttet til den historiske problematikken rundt dette året og forutsetningene for den norske grunnloven. Kildesituasjonen for temaer omkring 1814 kan jevnt over karakteriseres som god, både i Norge og i de nordiske land.

Et sentralt spørsmål for et slikt prosjekt vil være bakgrunnen for de politiske rettigheter som ble innbygd i konstitusjonen og dens garantier for borgerlige rettigheter som trykkefrihet, eiendomsrett og rett til å dømmes etter loven. Hvor satte man grensene for demokratisk medvirkning og personlig innflytelse? Men også selve begivenhetshistorien har fremdeles mange lakuner, ikke minst når det gjelder bevegelsen «nedenfra» i 1814. Et mål med prosjektet må derfor bli å få til en mer systematisk kartlegging av folkelige reaksjoner og eksempler på politisk aktivitet fra ulike landsdeler, f.eks. gjennom valg, valgadresser, aviser og andre opinionsuttrykk, soldaterfaringer, m.m.

Blant mer spesifikke studieområder som vil være aktuelle, kan nevnes

- * Kirkens rolle og prestenes innsats
- * Den militære organisasjonens betydning
- * Kvinnelig deltakelse i 1814
- * Regionale særegenheter og unionsvennlige/unionsfiendtlige distrikter
- * De nordnorske valgene til Riksforsamlingen
- * Hva skjedde i prestegjeldene med overveiende samisk befolkning?
- * Den praktiske og politiske bakgrunnen for grunnlovsbestemmelsene om jøder, jesuitter og munkeordener
- * Det utenrikspolitiske trusselbildet
- * Norges plass i nordiske unionsplaner
- * 1814 som tema i ettertiden, f.eks. i skolens lærebøker og lesebøker, under jubileene i 1864, 1914 og 1964, og under okkupasjonen 1940-1945
- * Danske og svenske oppfatninger av 1814

Jødernes og antisemittismens historie i det moderne Europa

Professor Einhart Lorenz, rom 532 NHA, tlf. 22 85 72 06, einhart.lorenz@iakh.uio.no

Det store europeiske historieprosjektet *The Making of Europe* kaller det en sentral oppgave å gjøre jødernes bidrag til Europas politiske, kulturelle, intellektuelle og økonomiske utvikling synlig og å gi jødene sin rettmessige plass i den europeiske historieskrivingen og – forskningen. Historikeren Dan Diner har hevdet at de europeiske jøders historie kan brukes som ”seismograf” for endringene i Europas historie og gi begrepet *europeisk historie* en ny dimensjon. Det er også blitt hevdet at det jødiske er selve felleselementet i den europeiske kulturen. På grunn av sin transnasjonalitet, transterritorialitet, mobilitet og urbanitet har jødene vært representanter for det moderne og det innovative.

Inntil slutten av 1700-tallet levde de europeiske jødene et gettoliv i utkanten av samfunnet. Integrasjonsprosessen som begynte i opplysningstiden, ble en skjellsettende begivenhet både i jødernes og det europeiske samfunns historie. For mange jøder ble integrasjonen vellykket. Deres bidrag til den politiske, økonomiske, vitenskapelige, intellektuelle og kulturelle utviklingen har preget det 19. og 20. århundre. Men integrasjonen hadde sin pris i form av identitetstap, akkulturerings, indre splittelse – og fra slutten av 1800-tallet en radikal antisemittisme. Denne konstruerte ”Jøden” med uforanderlige raseegenskaper og brukte begrepet som en fleksibel størrelse. Antisemittismen utviklet seg til den ”mobile fordømmen” (Adorno) som kunne brukes i svært ulike sammenhenger. I sin mest radikale form munnet antisemittismen ut i pogromer og nasjonalsosialistenes mord på om lag 6 millioner jøder – Holocaust.

Jeg har i de siste åra bygd opp et miljø rundt forskningsfeltene jødernes og antisemittismens historie i Norge og Europa. 15 hoved- og masteroppgaver er fullført og en rekke masteroppgaver er under arbeid. Ytterligere forskning er nødvendig, ikke minst med tanke på kompetanseutvikling ved *Senter for studier av Holocaust og livssystemsminoriteters stilling*, som blir åpnet i august.

Forslag til mastergradsoppgaver: Oppgavene vil bli konkretisert i samtaler med interesserte studenter. En del av oppgavene forutsetter utenlandsopphold og språkkunnskaper utover engelsk, men det finnes også et omfattende kildemateriale i Norge. Følgende forslag skal bare antyde mangfoldet av emner:

- Jødene som kulturell konstruksjon, for eksempel i pressen (også den norske), i kirken og næringslivet, forestillinger om den jødiske kropp.
- Ulike aspekter ved ”jødeemansipasjonen”: integrasjon, assimilasjon, akkulturerings og jødiske motreaksjoner i ulike europeiske land, for eksempel den tidlige sionismens stilling.
- Antisemittismen innen arbeiderbevegelsen.
- Studier av ulike jødiske innvandremiljøer.
- Ulike staters holdninger og reaksjoner på de jødiske flyktningene etter 1933.
- Jødiske flyktnings møter med Palestina på 1930-tallet.
- Også emner fra jødernes og antisemittismens historie i Norge er av interesse, for eksempel rekonstruksjonen av de jødiske samfunn etter krigen.

IACH har en Erasmus-avtale med Senter for antisemittismeforskning i Berlin og flere andre tyske universiteter.

Høyrepopulisme i Europa

Professor Einhart Lorenz, rom 532 NHA, tlf. 22 85 72 06, einhart.lorenz@iakh.uio.no

Høyrepopulisme forbindes i dag gjerne med så ulike personer og partier som Silvio Berlusconi og ”Forza Italia” i Italia, Jörg Haiders ”Frihetlige parti” (FPÖ), Jean Marie Le Pens ”Nasjonale front”, Pim Fortuyns parti i Holland og fremskrittspartiene i Danmark og Norge. Høyrepopulismen representerer i sin nåværende form noe nytt, samtidig som den i flere land har lange røtter i historien.

Allerede på slutten av 1800-tallet fantes det partier som vi i dag ville karakterisere som høyrepopulistiske. Karismatiske politikere som Karl Lueger fra det kristelig-sosiale parti i Østerrike, og Adolf Stoeckers fra kristelig-sosiale parti i Tyskland var blant dem som brukte populistiske virkemidler, bl.a. ulike former for antisemittisme. I mellomkrigstiden hadde man med Hitlers NS-bevegelse, Fedrelandslaget i Norge og Lappo-bevegelsen i Finland ulike former for ”anti-partier” med antiparlamentarisk, antisosialistisk og antiliberal brodd. Etter 1945 ble det stiftet partier som prøvde å føre fascistiske og nasjonalsosialistiske tanker videre, men det oppsto også nye bevegelser – ”misnøye-partier” – som for eksempel Pierre Poujades *Union de Défense des Commerçants et Artisans* i Frankrike (1953) og Veiko Vennamos småbonde-parti i Finland (1959).

Den nye høyrepopulismen som vant fram mot slutten av 1900-tallet er, i motsetning til de neofascistiske organisasjonsdannelser, ikke noe nostalgifenomen, men – med få unntak – framtidsrettet og neoliberalistisk, samtidig som høyrepopulismen i mange tilfeller fremmer synspunkter som står i motsetning til en rekke av demokratiets liberale og rettstatlige grunnprinsipper. Flere partier har startet som ”anti-partier” og ”single-issue”-bevegelser (for eksempel skatteprotest), men de har i mange tilfeller utviklet sitt politiske spektrum som utfordrer det etablerte partisystemet. Med fokus på innvandring, kriminalitet, privatisering, skepsis mot EU-utvidelsen, med antiintellektualisme og utnyttelsen av reale og fiktive kriser har denne populismen også vunnet innpass i tradisjonelle sosialdemokratiske miljøer. Dermed har den fått en langt bredere sosial forankring enn den ”klassiske” småborgerlige populismen. I en rekke tilfeller er grensen mellom høyrepopulistiske og høyreradikale partier flytende.

En rekke oppgaver om Tyskland, Østerrike, Nederland, Italia og Sverige er dels fullført, dels under arbeid. Nye oppgaver vil bli konkretisert i samtaler med interesserte studenter. *Av stor interesse er oppgaver om høyrepopulismen og den europeiske integrasjonen, samt høyrepopulismen i Øst-Europa, særlig i Polen med partiene Samoobrona (ledet av Andrzej Lepper) og Liga for de polske familiene (Liga Polskich Rodzin) partiet. Noen oppgaver forutsetter opphold ved utenlandske arkiver og krever språkkunnskaper utover engelsk.*

Tysk historie etter 1945

Professor Einhart Lorenz, rom 532 NHA, tlf. 22 85 72 06, einhart.lorenz@iakh.uio.no

I 1945 hersket det kaotiske tilstander i Tyskland. Det militære nederlaget var komplett. Landet lå i ruiner, mistet store landområder i øst til Polen og Sovjetunionen og ble delt mellom fire okkupasjonsmakter. Millioner var på flukt, millioner tvangsarbeidere skulle føres tilbake til sine hjemland. Den tyske befolkningen ble konfrontert med naziregimets forbrytelser og skulle nå straffes og samtidig oppdras til å bli demokrater. Bruddet innen krigens anti-Hitler-koalisjon og den kalde krigen skrinla fort vidtgående planer om en politisk, økonomisk og sosial nyordning. I 1949 ble to tyske stater grunnlagt: Forbundsrepublikken og den Tyske Demokratiske Republikk (DDR).

Etterkrigstiden i Tyskland kan brukes til å studere mange fenomener som er felles for nasjoner etter krig og kriser: Integrasjon av flyktninger, oppbygging av demokratiske institusjoner (stat, kommuner, partier), skoler og universiteter, oppgjøret med gjerningsmennene og medløperne, økonomisk gjenreisning, tillitskapende arbeid i forhold til nabolandene osv. Et annet aspekt av stor interesse er også hvordan krigsofrene så på tyskerne, Tyskland og fra 1949 de to tyske statene.

Tyskland er i dag, trass i betydelige økonomiske problemer, Europas ledende økonomiske kraft. Tyskland er også Norges viktigste handelspartner og en betydelig støttespiller for Norge i europeisk politikk. Dette kommer bl.a. til uttrykk i UD's Tysklandstrategi. Trass i denne satsingen etterlyses det stadig personer med fagkunnskap når det gjelder Tyskland.

Oppgavene vil bli konkretisert i samtaler med interesserte studenter. Noen oppgaver forutsetter opphold ved tyske arkiver og krever språkkunnskaper utover engelsk. IAKH har Erasmus-avtaler med flere tyske universiteter.

Andre emner

Professor Einhart Lorenz, rom 532 NHA, tlf. 22 85 72 06, einhart.lorenz@iakh.uio.no

Norge og Solidarność i Polen

Jeg leter etter studenter som er interessert i å arbeide med emner fra Norges forhold/norske syn på den polske fagbevegelsen Solidarność, for eksempel regjeringen, partiene, mediene samt norsk fagbevegelsens holdning.

Luigi Nono som politiker

Italieneren Luigi Nono (1924-1990) er en av det 20. århundres mest betydningsfulle komponister. Samtidig var Nono parlamentsmedlem, medlem av kommunistpartiets sentralstyre og en person som engasjerte seg sterkt i det italienske og internasjonale kulturliv (bl.a. Latinamerika, Polen og Tyskland), men også gjennom sine valg av tekster til vokalkomposisjoner.

Forum for universitetshistorie: Universitet, vitenskap og samfunn i moderne tid

Professor [John Peter Collett](#), prosjektleder

Professor [Edgeir Benum](#)

Professor [Robert Marc Friedman](#)

Professor [Jan Eivind Myhre](#)

Forsker [Fredrik W. Thue](#)

Forsker [Jorunn Sem Fure](#)

Forsker [Peder Anker](#)

Forsker [Kim G. Helsvig](#)

Universitetene blir ofte betegnet som kjerneinstitusjoner i det moderne samfunn. Deres historiske betydning er blitt stadig sterkere understreket etter hvert som man er blitt klar over at teoretisk kunnskap er en sentral faktor i utviklingen av den moderne kultur- og samfunnstilstand. I dag foregår det en livlig debatt om de høyere utdanningsinstitusjonenes rolle og legitimitet. Universitetene er sentrale samfunnsinstitusjoner både som allmenne kulturinstitusjoner, som utdanningssentra for kunnskapsbaserte eliter og som arnesteder for produksjonen av vitenskapelig kunnskap.

Også i vårt land har universitetet vært av sentral betydning – kulturelt, politisk, økonomisk og sosialt – fra oppbyggingen av den nye nasjonalstaten på 1800-tallet til utviklingen av den moderne velferdsstaten i tiden etter annen verdenskrig og videre opp til våre dager. Samtidig har universitetene vært viktige vinduer mot utlandet og derved formidlet nye impulser, innsikter og tankeformer med stor påvirkningskraft.

Forum for universitetshistorie søker å skape økt innsikt i viktige sider ved den moderne samfunnsutvikling gjennom et historisk studium av høyere utdanning og vitenskap. Innenfor norsk historieforskning har universitets- og vitenskapshistorie hatt forholdsvis liten plass. Kompetansen på dette feltet trenger i høy grad å styrkes. På mange felter må utviklingen i høy grad settes inn i en internasjonal sammenheng. Miljøet har et internasjonalt nettverk og samarbeider med forskere fra Norden, Europa og USA. Forum for universitetshistorie har også som oppgave å forberede utgivelsen av et historieverk om Universitetet i Oslo til 200-års-jubileet i 2011.

Områder for masteroppgaver

Staben ved Forum for universitetshistorie vil de neste årene være konsentrert om skrivingen med et seksbinds verk om UiOs historie som skal utkomme til 200-årsjubileet i 2011.

Studenter som ønsker å skrive innenfor dette feltet må derfor være innstilt på å legge opp sine masteroppgaver i nær tilknytning til arbeidet med dette verket.

Ledig veiledningskapasitet finnes for tiden især innenfor etterkrigstidens universitetshistorie. Et overgripende tema for denne perioden er universitetets overgang fra elite- til masseutdanningsinstitusjon: Hvilke konsekvenser fikk denne transformasjonen for universitetets indre liv så vel som dets forhold til samfunnet? Oppgaver innenfor dette feltet kan for eksempel ta for seg endringer i studentkultur og studentidentitet, skifter i studieatferd og rekruttering til høyere utdanning, endringer av universitetets styreform (fra ”professorvelde” til ”representativt demokrati”?), eller endringer innenfor ett eller flere fakultet, institutt eller fagfelt.

Les mer om [Forum for Universitetshistorie](#).

Moderne russisk/sovjetisk historie

Professor Åsmund Egge, rom B335 NHA, tlf. 22 85 72 04, asmund.egge@iakh.uio.no

Egge kan påta seg veiledning av oppgaver med emner fra moderne russisk historie (etter ca. 1850). Leskyndighet i russisk er en forutsetning for å arbeide med russiske kilder. Historiografiske oppgaver basert på vestlig litteratur kan imidlertid skrives uten russisk-kunnskaper. Videre vil Egge kunne veilede studenter som vil arbeide med norsk-russiske/norsk-sovjetiske forbindelser på ulike områder - politisk, økonomisk, kulturelt. Russiskkunnskaper er en fordel. Men det er også mulig å skrive oppgaver som begrenser seg å analysere den norske siden.

Åsmund Egge er også leder av prosjektet [Kommunismen i Norge 1917-1970](#)

Kommunismen og Norge 1917-1970

Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom IAKH/Historie ved UiO, Høgskolen i Lillehammer og Institutt for forsvarsstudier i Oslo.

Følgende personer deltar i prosjektet:

[Åsmund Egge](#)

[Einhart Lorenz](#)

Terje Halvorsen, professor (Høgskolen i Lillehammer), terje.halvorsen@arbark.no

Sven Holtsmark, seniorforsker (Institutt for forsvarsstudier), sven.holtsmark@ifs.mil.no

Ole Martin Rønning, cand. philol., ole.martin.ronning@arbark.uio.no

Prosjektets overordnede siktemål er å initiere og understøtte forskning om kommunismen som bevegelse og om kommunismens politiske og samfunnsmessige betydning i Norge i tidsrommet 1917-1970. Spesielt tar prosjektet sikte på innsamling, tilrettelegging og utnyttelse av det nye førstehånds kildematerialet som foreligger etter åpningen av de tidligere sovjetiske og øvrige østeuropeiske arkivene. Det tas også sikte på å institusjonalisere kontakt til de internasjonale forskningsmiljøene med særlig vekt på deltakelse i og videreutvikling av et nordisk nettverk for komparative studier av kommunismens historie som ble etablert for noen år siden.

Prosjektet konsentrerer seg om det nasjonale aspekt, men går på flere måter ut over en snever norsk partipolitisk historie. For det første vil den kommunistiske bevegelsen i Norge bli søkt analysert, ikke bare ut fra en rent politisk begivenhetshistorie, men som en bevegelse med karakteristiske trekk og et særegent indre liv, med særegen diskurs, mentalitet og verdigrunnlag. For det andre: Nedslagsfeltet for og betydningen av kommunismen i Norge i denne perioden strakte seg langt ut over det kommunistiske politiske miljøet. For eksempel hadde Sovjetunionen i 1930-årenes kriserammede Europa appell langt inn i sosialdemokratiske og til dels liberale kretser. Kommunismen som påvirkningskraft i slike miljøer vil også bli undersøkt. Kommunistenes innflytelse i fagbevegelsen, fredsbevegelsen og andre ikke-kommunistiske masseorganisasjoner og bevegelser vil være særlig sentrale emner. For det tredje vil prosjektet legge vekt på å se norsk kommunisme i et internasjonalt perspektiv. Forholdet mellom den kommunistiske bevegelsen i Norge og den internasjonale kommunistiske bevegelsens sentrum (Komintern/SUKP) vil stå sentralt. Sammenligninger

med kommunismen som bevegelse og som samfunnspåvirkende kraft i andre land (spesielt i Norden) vil også være viktig.

Delprosjekter:

- Komintern og Norge 1919-1943, herunder utarbeidelse av en dokumentsamling om Komintern og norsk arbeiderbevegelse
- NKP under okkupasjonen 1940-45
- Kommunismens mottakelse i intellektuelle kretser i Norge
- Skoleringen av norske kommunister i Moskva i mellomkrigstiden
- Kommunistenes virksomhet i fagbevegelsen og i tverrpolitiske bevegelser
- Fagbevegelsens internasjonale virksomhet og kontakter
- Sovjetunionens og de østeuropeiske statenes forsøk på å påvirke norsk opinion og norske myndigheter
- Utgivelse av Aleksandra Kollontajs memoarer
- Norges kommunistiske partis historie
- Kommunismen i Norden (fellesprosjekt innen rammen av det nordiske nettverket)

Eksempler på emneforslag under kommunismeprojektet:

- Den røde fagforeningsinternasjonalen (Profintern) og norsk fagbevegelse
- NKU og Den kommunistiske ungdomsinternasjonalen
- NKP og Komintern i 1930-årene – fra venstreekstremisme til folkefrontpolitikk
- Samarbeid mellom de nordiske kommunistpartiene
- NKPs faglige politikk etter andre verdenskrig

Innenfor disse områdene vil det være muligheter for masteroppgaver, under veiledning enten av Åsmund Egge eller av andre av prosjektets forskere. Leskyndighet i russisk og/eller tysk vil i noen tilfelle være en forutsetning, men mange oppgaver kan skrives på grunnlag av norsk-språklig materiale alene.

Norsk økonomisk politikk

Professor Einar Lie, rom B315, tlf 22 85 75 62, enar.lie@iakh.uio.no

Jeg er generelt interessert i å veilede oppgaver innenfor moderne økonomisk og politisk historie, særlig knyttet til økonomisk-politikk i det tjuende århundret.

For tiden er jeg engasjert i to prosjekt, et om Finansdepartementet historie etter 1965 og ett om nyere norsk pengehistorie.

Finansdepartementets historie er ikke en spesifikk institusjonshistorie, men vil ta for seg hovedtrekkene i norsk økonomisk politikk i denne perioden. En beskrivelse av prosjektet er tilgjengelig fra min hjemmeside, <http://www.hf.uio.no/iakh/om-instituttet/ansatte/vit/einarli.xml>. Oppgaver som skrives innenfor rammene av prosjektet, vil få tilgang til departementets arkiver for denne og eventuelt tidligere perioder. Under følger enkelte spesifiserte forslag, men de som kunne tenke seg andre oppgaver innenfor tilstøtende temaområder, er velkomne til å ta kontakt.

- Synet på hvilken virkning oljepengene på lang sikt ville få i norsk økonomi, i tiden 1971-1976. I denne perioden forsto norske velgere og politikere at vi hadde funnet mye olje på norsk sokkel. OPEC-sjokket i 1973-74 førte også til en mangedobling av prisene. Hva trodde man den gang av oljeinntektene ville ha å si for norsk økonomi, velferd og samfunnsliv på lengre sikt?
- Debatten om statlig industridrift på 1980-tallet. I 1980-årene ble mye av etterkrigstidens statlige industridrift nedlagt, omstrukturert eller privatisert. Hva skyldtes endringene? Hvordan ble de begrunnet? Hvilken rolle har disse omleggingene i demonteringen av etterkrigstidens sosialdemokratiske orden?
- Inntektspolitikk fra "Kleppe-pakker" til solidaritetsalternativet. "Den norske modellen" er mye omtalt i fagøkonomisk og samfunnsvitenskapelig litteratur som et politikksystem med blant annet en relativt god kontakt og samarbeid mellom myndighetene og arbeidslivets parter. Lønnsoppgjørene har på forskjellige måter inngått i samlede økonomisk-politiske opplegg, der myndigheter og organisasjoner har sett det som en felles oppgave å sørge for blant annet full sysselsetting. I perioden med borgerlige regjeringer (Willoch I og Willoch II) hadde man imidlertid ikke et tilsvarende samarbeid. I samtiden fremsto dette som en del av dereguleringene fra en periode preget av en "sosialdemokratisk orden". I innstrammingsperioden under Brundland sent på 1980-tallet vendte man imidlertid tilbake til et utstrakt samarbeid om den økonomiske politikken. Hvordan skal vi i ettertid forklare de relativt markante endringene i inntektspolitikk i perioden? Hvem var støttespillere og hvem var kritikere under reetableringen av det nye inntektspolitiske samarbeidet sent i 1980-årene?
- Synet på bankvesenet i norsk etterkrigstid: Norsk bankpolitikk gikk lenge ut på å begrense de store bankens vekst. Svensk politikk oppmuntret derimot til dannelsen av store sammenslutninger. Resultatet av den norske politikken kan blant annet avleses i dagens banksstruktur, der norsk bankvesen har færre store enheter enn de andre nordiske landene. Hvordan ble den norske politikken begrunnet, hvordan endret

politikken seg i en periode fra midten av 1970-årene til midten av 1990-årene (eller til i dag)?

- Børsen som verdiskaper. Det har blitt veldig vanlig at privatpersoner sparer i aksjer eller aksjefond. Særlig fra tidlig på 1980-tallet tok dette av, støttet av skattefradragordninger fra det offentlig. Gjennom de foregående tiårene var det imidlertid lite aktivitet på børsen, og kun et fåtall institusjoner og enkeltpersoner var engasjert i kjøp og salg av aksjer. Rådende økonomiske og politiske holdninger tilla dessuten børsen kun en helt marginal betydning i det økonomiske liv. Hvilke underliggende holdninger til å handle på børsen — spekulasjon, som det ofte het før, investering eller sparing, heter det oftest i dag — ligger under den sterke veksten i personers og husholdningers kjøp av aksjer? Oppgaven vil særlig ta for seg holdningsendringer under den såkalte ”jappetiden” på 1980-tallet.

Prosjektet om norsk pengehistorie vil særlig ta for seg temaer knyttet til Norges Banks virksomhet fra norsk etterkrigstid. Tidlig i etterkrigstiden hadde Norges Bank relativt liten praktisk selvstendighet, og også begrenset kapasitet og kompetanse til å gi selvstendige faglige råd i penge- og kredittpolitikken. Fra midten av 1950-tallet har imidlertid dette endret seg i flere trinn. Innenfor rammene av masteroppgaveprosjekter vil det være interessant å studere sider ved den organisatoriske opprustningen av Norges Bank, der sentralbanken skaffet seg en selvstendig makroøkonomisk analyse. Utover på 1960- og 1970-tallet er det mye som tyder på at denne ekspertisen var mer markedsorientert og regulerings skeptisk enn den man fant ellers i sentraladministrasjonen. Dette bør under søkes nærmere, og det kan være tema for flere oppgaver hva som gjennom årene har farget Norges Banks økonomiske råd og analyser, og hvilken betydning disse har hatt for praktisk økonomisk politikk.

Det er knyttet studentstipend etter forskningsrådets satser til et par av oppgavene innenfor dette prosjektet

Arbeiderbevegelsens historie

Professor Jorunn Bjørgum, rom B429 NHA, tlf. 22 85 69 08 (a)/23 33 02 86 (p),
jorunn.bjorgum@iakh.uio.no

Arbeiderbevegelsens historie

Radikalisering og splittelse

I 1918 erobret den opposisjonelle, revolusjonære ”nye retning” ledelsen av Det norske arbeiderparti (DNA). I 1921 ble partiet splittet ved opprettelsen av Norges Socialdemokratiske Arbeiderparti (NSA). I 1923 ble partiet splittet på ny med dannelsen av Norges Kommunistiske Parti (NKP). Både radikaliseringsprosessen før 1918 og splittelsesprosessene i 1920-årene kan gi grunnlag for nye masteroppgaver. En mulighet er å undersøke utviklingen innen et lokalsamfunn på dette felt. Eller man kan undersøke en eller flere avisers holdninger til de aktuelle stridsspørsmålene. Flere oppgavemuligheter finnes også når det gjelder fagorganisasjonens rolle og betydning.

Martin Tranmæl som redaktør

Gjennom hele mellomkrigstiden fungerte Martin Tranmæl som Arbeiderpartiets reelle leder fra redaktørstolen i Social-Demokraten/Arbeiderbladet. Hvordan utøvde han dette lederskapet gjennom avisspaltene? Ut fra denne overordnede problemstillingen er det muligheter for flere forskjellige masteroppgaver om Arbeiderbladets holdninger til ulike politiske spørsmål og saksfelter.

Noen oppgaveforslag:

- Arbeiderbladet og kampen mellom DNA og NKP etter 1923
- Arbeiderbladet og samlingen i 1927
- Arbeiderbladet og Hornsruds regjeringdannelse

- Arbeiderbladets holdning til den italienske fascismen
- Arbeiderbladet og kampen om LOs internasjonale forbindelser
- Arbeiderbladet og den nye krisepolitikken i 1930-årene
- Arbeiderbladet og Nygaardsvold-regjeringen
- Arbeiderbladet og striden om forsvars- og sikkerhetspolitikken i 1930-årene
- Arbeiderbladet og Trotskij-saken

Samtidig er jeg også villig til å veilede andre hovedoppgaver i arbeiderbevegelsens historie, gjerne i tilknytning til fagorganisasjonens historie. Som muligheter kan nevnes stiftelsen av LO i 1899, LO og antimilitarismen, LO og arbeiderrådsbevegelsen, utviklingen av samorganisasjonssystemet, LOs internasjonale utvalg.

Som eksempler på mer spesielle enkeltstående masteroppgaveforslag kan nevnes:

- Samarbeidskomiteen mellom Arbeiderpartiet og LO.
- Ole Lian og ”den nye retning”.
- Rettsoppgjøret i LO / fagbevegelsen etter 1945. (Kan knyttes an til Øystein Sørensen rettsoppgjørsprosjekt.)
- Arbeiderpartiet og tollpolitikken i mellomkrigstiden. Fra frihandel til proteksjonisme - og veien til EU.
- Arbeiderpartiet og Quisling-saken i 1932.

- Kampen om ytringsfriheten. Arbeiderbevegelsen og regjeringens provisoriske anordning av 25. september 1914.
- Kyrre Grepp.

Hvalfangst

For eldre vestfoldinger var "øya" en entydig betegnelse for den sub-antarktiske øya Syd Georgia, og begrepet lever den dag i dag i store områder som alminnelig språkbruk. I 2004 er det 100 år siden moderne hvalfangst ble etablert på Syd Georgia. Jubileet vil på ulike måter bli markert ved Hvalfangstmuseet i Sandefjord.

Den internasjonale hvalfangsthistoriske litteraturen er meget omfattende. Især er det foretatt mange studier der økonomiske og tekniske perspektiver legges til grunn for analysen. I jakten på et alternativt kildemateriale gjennomførte Vestfold historielag i perioden 1978-1985 en større intervjuundersøkelse rettet mot hvalfangere. Undersøkelsen resulterte i rundt 100 omfattende intervjuer som foreligger i hele utskrifter, på kartotekkort sortert etter emne, og i form av originale lydbåndkassetter (ca. halvparten av intervjuene). Emne katalogen befinner seg i kopi på Hvalfangstmuseet i Sandefjord og på Vestfold Fylkesmuseum og har vært et viktig og lett tilgjengelig materiale for ulike brukere helt opp til masternivå.

Hovedkategoriene i spørreundersøkelsen var:

- 1 Personalia og generell bakgrunn
- 2 Forholdene om bord på hvalbåt/kokeri
- 3 Forholdene på landstasjon
- 4 Arbeidsliv på hvalbåten
- 5 Arbeidsliv på kokeri/landstasjon
- 6 Diverse forhold som hjemreise og virksomhet hjemme om sommeren
- 7 Organisering/fagbevegelse

Mange av de hvalfangerne som ble intervjuet den gang, er nå døde, men det finnes fremdeles en lang rekke hvalfangere som har mye å fortelle. Hvalfangstmuseet har gode kontakter mot disse miljøene og vil kunne være behjelpelig med å skaffe relevante informanter for den som ønsker å bruke muntlige kilder i forbindelse med en masteroppgave.

Sett med museets øyne er det ikke ytterligere innsamling av realhistoriske data som har størst interesse, men bearbeiding av problemstillinger som tidligere er lite berørt. Rundt hvalfangerne spinner det seg et eget tankegods knyttet til begreper som mentalitet og identitet. Et særskilt fenomen knyttet til Syd Georgia, er at det både i Norge og England er etablert venneforeninger (Øyas Venner - Friends of the Island) der medlemmene har sin særskilte interesse for øya som eneste fellesnevner.

Hvalfangstmuseet ønsker med dette å komme i kontakt med interesserte studenter. Her vil trolig være et rikt kildemateriale å øse av for en kreativ etnolog, antropolog eller historiker som ønsker å arbeide med mentalitetshistorie, identitet, kvinnehistorie el. lign. Museet deltar gjerne ved utforming av problemstillinger, og vil også kunne tilby noe assistanse i en innsamlings- og dokumentasjonsfase mot rett til å formidle resultatene av forskningen i utstillingssammenheng, samt fremtidig oppbevaring av innsamlet dokumentasjon i museets arkiv. Museet vurderer å stille masterstipend til rådighet for aktuelle søkere, etter nærmere vurdering eksempelvis i størrelsesorden 15.000.

Norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk og internasjonal historie

Innenfor disse brede temaene drives for tiden fem forskjellige prosjekter som til dels griper inn i hverandre. I tilknytning til de enkelte prosjekter oppgis navnene til de spesielt ansvarlige lærere.

Veiledere

Prof. Åsmund Egge
Prof. II Knut Einar Eriksen
Prof. Even Lange
Prof. II Geir Lundestad
Prof. Helge Ø. Pharo
Prof. II Rolf Tamnes
Førsteam. Hilde Henriksen Waage

(1) Norsk utenrikspolitikk

Ansvarlige lærere: Knut Einar Eriksen, Helge Ø. Pharo og Rolf Tamnes

Tematisk har oppgavene vesentlig vært konsentrert om norsk alliansepolitikk og forholdet til de nordatlantiske maktene, med hovedtyngden av oppgavene innenfor perioden 1945-70. Prosjektet søkes nå i sterkere grad orientert i retning av forholdet til øststatene, utenriksøkonomi, ressursforvaltning, miljøspørsmål og utenrikspolitiske biografier. Kildematerialet vil i hovedsak finnes i departementenes arkiver og arkiver tilknyttet statsministerens kontor. I tillegg kommer offentlig trykt materiale og pressen samt privatarkiver særlig ved Riksarkivet og Arbeiderbevegelsens arkiv. De stenografiske referatene fra møtene i Stortingets utvidede utenrikskomité er i øyeblikket tilgjengelige frem til 1976.

Oppgaveforslag

I. Nordisk og nordlig samarbeid. Grensekommisærrens rolle.

- Nordisk kraftsamarbeid, Nea.
- Den nordiske investeringsbanken 1954-73.
- Nordisk atomkraftsamarbeid 1960-70.
- Grenseproblemer og grensekontroll i Nord under den kalde krigen
- Nordisk fellesopptreden i GATT-forhandlinger

II. Norge og europeisk integrasjon

- LO og europeisk integrasjon (kan deles opp i ulike perioder fra 50-tallet fram til 1994)
- Norge i EFTA (1961-1994, flere oppgaver)
- Norge, Storbritannia og EFTA (1960-tallet)
- Norges forhold til EFs felles fiskeripolitikk
- Norges forhold til Det europeiske politiske samarbeid (EPS)
- Norge og EØS-forhandlingene 1989-1992
- Norges omvurdering av europapolitikken 1986-1992

- Norges medlemskapsforhandlinger med EU 1992-1994
- Utviklingen i EF fra slutten av 1960-tallet og utover 1970-tallet

III. Skipsfart

- Norge og International Consultative Maritime Organization
- Dannelsen av International Consultative Maritime Organization
- Norsk skipsfart og Japans medlemskap i OECD
- Norsk skipsfart og Midtøstenspørsmålet
- Kampen mot bekvemmelighetsflagg 1948-58
- Norsk skipsfart under UMA- og UNRRA-avtalene

IV. Forvaltning, miljø og ressurser

- Selfangst i Kvitsjøen 1900-1955
- Norsk Antarktispolitikk på 1900-tallet
- Forurensning av Nordsjøen (dumping) 1965-75
- Sur nedbør og internasjonalt regime 1965-79
- Strålevern

V. Forholdet til Sovjetunionen og øststatene

- Sovjetbilder 1945-91. Oppgaven må kronologisk avgrenses
- Norge, Polen og atomfri sone i Mellom-Europa
- Norske holdninger til Romania 1960-90
- Norske holdninger til DDR 1973-1990
- Norge og KSSE 1968-75

VI. Kirkens og internasjonale organisasjoners engasjement

- Kirkens holdning til den tredje verden 1960-90
- Kirkens holdning til fredssak og atomvåpen

VII. Arbeiderbevegelsen

- AUFs kvinnepolitiske engasjement 1945/65-2005
- AUF og miljøvern 1965-2005
- Arbeiderpartiet og ”dobbelvedtaket” 1978-83
- Striden i Arbeiderbevegelsen om en nordisk atomfri sone 1979-85

VIII. Landsorganisasjonen i Norge (LO)

- Fagbevegelsens bistandsarbeid i Zimbabwe
- Fagbevegelsens bistandsarbeid i Eritrea/Etiopia
- Fagbevegelsens bistandsarbeid i Mozambique
- Fagbevegelsens bistandsarbeid i Sør-Afrika

IX. Utenrikspolitiske biografier

- Hans Engen
- Klaus Sunnanå
- Sivert Nielsen

(2) Norsk forsvars- og sikkerhetspolitisk historie

Ansvarlige lærere: Knut Einar Eriksen, Helge Ø. Pharo og Rolf Tamnes

Hovedtyngden av forskningen har til nå vært konsentrert om perioden frem til om lag 1970. Fortsatt er det interessante temaer som det kan skrives om frem til dette tidsrommet. Samtidig medfører bedre tilgang til kildemateriale muligheter for forskning også i perioden etterpå.

Oppgaveforslag

- Den amerikanske våpenhjelpen under den kalde krigen
- Natos infrastrukturprogram under den kalde krigen
- Natos krise i forbindelse med Frankrikes beslutning om å tre ut av det militære samarbeidet i 1966
- Striden om Natos dobbeltvedtak i 1979
- Alliert forhåndslagring i Norge på 1970- og 1980-tallet
- Reaksjonene på Reagan-administrasjonens "stjernekrig"-planer på 1980-tallet.
- Striden om tillitsmannsordningen i forsvaret på 1970-tallet
- Bondepartiet og forsvaret 1945-65
- Norges forsvars- og utenrikspolitiske samarbeid med Canada under den kalde krigen

(3) Norsk bistandshistorie

Ansvarlig lærer: Helge Ø. Pharo

Prosjektet springer ut av arbeidet med trebinds verket om norsk bistandshistorie som ble påbegynt i 1998 og avsluttes i 2006. Norads og UDs arkiver er tilgjengelige frem til 1990-tallet. Andre oppgaver kan diskuteres med ansvarlig lærer.

Oppgaveforslag:

- Tanzania i norsk bistandsdebatt
- Norsk bistand til Namibia
- Norad, stedlig representasjon og norske utviklingsstrategier (flere land)
- Vannkraftinteresser og Nepal som hovedsamarbeidsland

(4) Internasjonal historie

Ansvarlige lærere: Åsmund Egge, Even Lange, Geir Lundestad, Helge Pharo og Hilde Henriksen Waage.

Prosjektet internasjonal historie har til nå først og fremst tilbudt oppgaver om forholdet mellom stormaktene og stormaktenes utenrikspolitikk i perioden 1945-65. For USAs og Storbritannias vedkommende er nå betydelige mengder materiale nedgradert frem til midten av 1970-tallet.

De fleste av oppgavene i etterkrigstid har til nå vært konsentrert om USAs utenrikspolitikk, men det er også mulig å få veiledning i de andre stormaktenes historie, Sovjetunionen/Russland, Storbritannia, Frankrike, Tyskland/Vest-Tyskland. Det tilbys også veiledning i oppgaver om stormaktene og Midtøsten, og forholdet mellom Israel og palestinerne og de mange mislykte forsøk på å skape fred.

I den grad det er mulig forsøker prosjektet å tilby veiledning i internasjonale oppgaver som er parallelle til eller har klare tilknytninger til de norske. Oppgaver velges i samråd med veileder. Det forutsettes de nødvendige språkkunnskaper til å lese kilder på originalspråket.

(5) Fredstanken og folkeretten i norsk politikk og samfunnsliv siden 1814

Ansvarlige lærere: Åsmund Egge, Knut Einar Eriksen, Even Lange, Helge Ø. Pharo, Rolf Tammes og Hilde Henriksen Waage.

Prosjektet ble lansert i 2003 og er en del av [Forum for samtidshistorie](#) (FoSam). Det er knyttet seks doktorgradsstipendiater, to postdoktorstipendiater og fire seniorforskere til prosjektet, som siden 2005 har hovedfinansiering fra Forskningsrådet. Prosjektet omfattet 7 masterstudenter i 2005. Det er et mål for prosjektet å kartlegge og analysere offisiell norsk politikk, å studere fredsarbeid innenfor statlige organer og politiske partier så vel som innenfor folkelige bevegelser. Prosjektet tar særlig sikte på å studere norske forestillinger om forutsetninger for fred og årsaker til krig, og endringer i slike forestillinger. Slike studier må selvsagt settes inn i en internasjonal ramme, og rette oppmerksomheten mot hvordan og i hvilken grad norske forestillinger og handlinger preges av de internasjonale omgivelsene. Vi ønsker også å sette fokus på norske aktørers rolle og betydning i mer omfattende internasjonale prosesser. Prosjektet vil først og fremst ta opp temaer fra 1900-tallet. Flere oppgavetemaer er under utvikling.

Oppgaveforslag

- Norsk voldgiftspolitikk frem til annen verdenskrig
- Johan Ludwig Mowinckel og norsk utenrikspolitikk i mellomkrigstiden
- Den interparlamentariske union og fredsprisen (før 1914)
- Jørgen Løvland, Nobelkomiteen og fredsprisen (1901-22)
- Fredrik Stang, Nobelkomiteen og fredsprisen (1923-41)
- Enkeltstående (relativt ukjente) Nobelprisvinnere (biografier)
- Arbeiderpartiet og fredstanken 1900-1940
- Knut Frydenlund - modernisering av den norske utenrikspolitiske tradisjonen
- Johan Galtung og utviklingen av fredsforskningen i Norge
- Johan J. Holst og utviklingen av norsk sikkerhetspolitisk tenkning

Se også oppgaveforslag under Den norske fredstradisjonen.

The Missing Peace: Conflict Resolution and Peacebuilding in the Middle East

Hilde Henriksen Waage h.h.waage@iakh.uio.no / 22 85 72 38

Few adversaries have been enmeshed in a more vicious spiral of hostility than the Israelis and Palestinians. Countless efforts by individuals, organisations, large and small states to open up direct channels of dialogue between the two have ended in failure. The United States has for years been trying to stop the fighting over the land that both parties claim to be theirs. So has the United Nations. Why is there no peace in the Middle East? What are the conditions that need to be met in order to have a solution that could be tolerated both by Israel and the Palestinians? To what extent is third party intervention necessary or desirable? Have the many failed interventions lacked the necessary skill, the political will, the clout – or all three? Does perhaps the power asymmetry between a strong Israel and the weak Palestinians explain the lack of any peaceful outcome? This project will seek to gain insight into these questions from an international, regional and national perspective. The causes of conflict will be further examined, as well as what is needed in order to find a viable solution. It will also be necessary to look at the contemporary history of the interwoven conflicts in the region, not just the conflict between Israel and the Palestinians.

During the last three decades, several theories on third party intervention, mediation, facilitation and the role of the intermediaries have been developed. They are derived from the fields of international relations, political science, sociology, communication, political and social psychology. These approaches provide different perspectives and level of analysis. Many of the theories remain, however, poorly sustained by empirical research. Their generalisations turn out to be less fruitful and compelling when applied to concrete circumstances. The neglect of historical knowledge, based on thorough research and the method of source criticism within this field is striking.

In the Middle East conflict, mediators have for years tried to convince Israelis as well as Palestinians that a peaceful solution is both desirable and possible. The United Nations launched several initiatives during the years that followed the establishment of the State of Israel in 1948. They all failed. The United States continuously tried, but did not have any more success. At the same time, the US protected its great power interests in the region and built up Israel as its regional supporter and ally.

Why is this conflict so intractable? The project, focusing on mediation attempts at the international level, will assume that the power asymmetry between the two parties is a main reason why there was never any chance that the two parties could arrive at a peaceful solution on their own. By no standards can the Israelis and the Palestinians be claimed to be on an equal footing. Israel is the stronger, the Palestinians the weaker party. Any solution reflecting the asymmetrical power relations would, however, be unacceptable for the Palestinians. On this basis, the project will work on the hypothesis that the only way to arrive at a viable solution, would have been for a strong third party to rectify the basic asymmetry of power by forcing Israel to accept a compromise solution which the Palestinians would never have sufficient force to obtain through armed struggle or through negotiations, for that matter. In the past, the US has had most success in achieving viable peaceful solutions when it has used its power to enforce a solution on terms that would not otherwise have been acceptable to the strongest party. With regard to the conflict in the Middle East, the US has never been fully prepared to do this. If the project confirms this hypothesis, this might mean that the same is true for the future, and that a viable solution is possible only if the US, probably in cooperation with the UN, EU and Russia, decides to lean heavily on its Israeli ally.

The hypothesis will be explored and tested by examining all failed attempts to mediate peace in the Middle East since 1948. This will be done through empirical, source-critical historical research. For the period 1948-78, newly opened archives in the US, the UN, Israel

and Britain will be examined -- among others. In addition, and exclusively for the post-1978 period, open sources and extensive use of interviews will be used. This will provide insight into what mediation can and cannot achieve for a solution to protracted regional conflicts. Moreover, discussion of what a viable solution may look like in the Middle East should be supplemented with research and theories about the role that third party intervention and mediation has played historically and may play in the future. Master students will be recruited working with this and related topics on international mediation.

I tillegg til dette veileder Hilde Henriksen Waage masteroppgaver innen for området norske utenrikspolitikk etter 1945, med særlig vekt på den norske fredstradisjonen, Norge som mekler og mellommann i inter- og intranasjonale konflikter, samt andre Midtøsten-emner.

Forum for samtidshistorie (FoSam)

Forum for samtidshistorie (FoSam) skal drive komparative studier i samtidshistorie med særskilt vekt på den pågående omformingen av den politiske kultur i Norge og andre vestlige samfunn (Vest-Europa og Nord-Amerika). Hovedvekten vil legges på etterkrigstiden, men med viktige linjer tilbake til 1918, for å forstå grunnlaget for etterkrigstidens politiske og kulturelle strukturer.

FoSams overordnede ambisjon er å styrke vår evne til å fortolke tiden vi lever i. Hensikten er å utvikle et historisk perspektiv på de omfattende politiske og samfunnsmessige endringene som samtidens mennesker har stiftet bekjentskap med. Som en allmenn tilnærming har vi valgt å legge vekt på politisk kultur, både som et interessant fenomen i seg selv og som et prisme for å forstå andre vidtrekkende endringer i samfunnet.

Innenfor denne overordnede rammen drives det forskningsprosjekter på forskjellige nivåer, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Vi ønsker å fange opp særtrekk og endringsmønstre knyttet til fenomener som forbrukersamfunnet, framveksten av en ny offentlighet, feminisme, kollektive sosiale bevegelser, velferdsstatens utvikling, sikkerhets- og utenrikspolitikk, amerikansk innflytelse på kultur og samfunn i Norge.

FoSams kjerne består av en gruppe på syv forskere ved Institutt for arkeologi, konservering og historiske studier – professor Helge Pharo (leder), professor Even Lange (leder), professor Gro Hagemann, professor Knut Kjeldstadli, professor Jan Eivind Myhre, professor Einar Lie og professor Hilde Henriksen Waage. Innenfor forumets rammer vil det bli tilbudt emner for studenter som tas opp på det samtidshistoriske masterstudiet:

[Gro Hagemann](#) er ansvarlig for et prosjekt om husarbeidets historie som nå er under avslutning. Hun utvikler nå et prosjekt om forbruk, livsstil og familie, blant annet med vekt på amerikansk innflytelse.

[Knut Kjeldstadli](#) Sosial- og kulturhistorie, med særlig vekt på migrasjon og sammensatte samfunn, og sosiale bevgelser. Historiefaget teori og metode.

[Even Lange](#) Våren 2007 ble det satt i gang et prosjekt om norsk skipsfarts historie, finansiert av Norges Rederiforbund. Prosjektet skal omfatte perioden fra 1814 til 2014, med vekt på tiden etter 1900. Innenfor rammen av prosjektet vil det bli anledning for studenter til å skrive master-avhandlinger tilpasset ulike interesser. Prosjektet tar sikte på å etablere en ordning med mastergradsstipend.

[Einar Lie](#) arbeider særlig med temaer innenfor nyere norsk økonomisk og politisk historie. For tiden er han ansvarlig for et prosjekt om Finansdepartementets historie etter 1965. Dette prosjektet diskuterer hovedtrekkene i utviklingen i norsk planlegging og politikk i perioden prosjektet tar for seg.

[Jan Eivind Myhre](#) er hovedsakelig opptatt av universitetets sosialhistorie, med et spesielt fokus på universitetets og akademikernes rolle i offentligheten. Hvilken betydning har akademikere for utformingen av en offentlighet?

[Helge Pharo](#) har i mange år arbeidet med sentrale temaer i norsk internasjonal historie som forsvarssamarbeidet i NATO, forholdet til europeisk integrasjon og norsk bistand til den tredje verden. Det er særlig viktig å se endringer av politikk i lys av nye opinionsstrømninger og et bredere folkelig engasjement i utenrikspolitikken. Helge Pharo veileder først og fremst oppgaver innenfor prosjektet "Den norske fredstradisjonen" (se neste side). Helge Pharo veileder også masteroppgaver innen Norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk, og internasjonal historie.

Hilde Henriksen Waage

For nærmere presentasjon av Waages veiledningsområde, se foregående presentasjon.

Den norske fredstradisjon

Professor Helge Pharo, rom B526 NHAs hus, e-post: helge.pharo@iakh.uio.no

Professor Even Lange, rom B528 NHAs hus, e-post: even.lang@iakh.uio.no

Prosjektet tar sikte på både å analysere dagens norske utenrikspolitikk innenfor fredstankens rammer, og dens antatte historiske røtter. Endringer i norske oppfatninger av årsaker til krig og betingelser for en mer fredelig verdensorden vil bli analysert med hovedvekt på tiden etter annen verdenskrig, men også med det mål å spore røttene tilbake til den tidligere formative periode for norsk utenrikspolitikk etter 1905. Mens Norge før annen verdenskrig holdt en relativt lav utenrikspolitisk profil og prinsipalt var opptatt av å fremme egne interesser, snevert definert, har Norge etter 1945 i økende grad opptrådt som en pådriver, med dramatisk økende engasjement etter slutten av den kalde krigen.

Prosjektet er et delprosjekt ved [Forum for samtidshistorie](http://www.hf.uio.no/forskningsprosjekter/fosam/om/delprosjekter/fredstanken/). For mer informasjon om prosjektet: <http://www.hf.uio.no/forskningsprosjekter/fosam/om/delprosjekter/fredstanken/>

Oppgaveforslag:

- Norske medier og de utenriks- og bistandspolitiske miljøene: klam nærhet eller kritisk avstand?
- Kvinnene i norsk fredsbevegelse før/etter 2. verdenskrig
- De konservative i norsk fredsbevegelse før/etter 2. verdenskrig
- Frihandel – et aspekt ved en ”upolitisk” fredsvisjon?
- ”Mannfolkarbeid”? – utenriks- og bistandsdiplomati i et kjønnsperspektiv
- Fredsforkjemper, idealist og kvinne – eller i lomma på USA? Aase Lionæs` innsats for FN og menneskerettighetene
- Fredsarbeidet, en nasjonal sikkerhetsrisiko? – Norske myndigheter og den organiserte fredsbevegelsen under den kalde krigen
- Norsk UNESCO-historie
- For fred, eller frelse? – de religiøse og den norske fredstradisjonen.

Se også oppgaveforslag under Fredstanken og folkeretten i norsk politikk og samfunnsliv siden 1814.

Professor Gro Hagemann vil særlig veilede masteroppgaver innenfor følgende områder:

Historie og film

Professor Gro Hagemann, rom B424 NHA, tlf. 22 84 44 91, gro.hagemann@iakh.uio.no

Levende bilder inntar en viktig stilling i det 20 århundres historie, som kilder til kunnskap om samtiden og som medium for formidling av historie. For historikere representerer dette et relativt utforsket felt som reiser mange muligheter, men også noen nye metodiske og teoretiske spørsmål når det gjelder fortolkning og troverdighet. Det kan velges ulike perspektiver for masteroppgaver innenfor dette feltet, enten man vil utforske teoretiske og metodiske problemstillinger eller bruke film som kilde til en realhistorisk problemstilling:

- Hvordan kan dokumentarfilm, reportasjefilm eller spillefilm utnyttes som kilder til samtiden?
- Kan filmmediet overhodet brukes til forsvarlig historieformidling, og hvor går eventuelt grensene mellom det akseptable og det uakseptable?
- Hvilke økonomiske, tekniske og institusjonelle rammer har eksistert for produksjon av film?

Forbruk, livsstil, familie

Professor Gro Hagemann, rom B424 NHA, tlf. 22 84 44 91, gro.hagemann@iakh.uio.no

Etter sosialdemokratiets gyldne år har dyptgripende endringer foregått i det norske samfunnet i forholdet mellom kjønn og generasjoner så vel som i fysiske omgivelser og forventninger til livet. Etterkrigstidens knapphet og nøkternhet er avløst av massekonsum, velstand og overflod. Hvordan har denne endringsprosessen foregått, og hvordan har den påvirket den offentlige debatten, forholdet mellom individ og fellesskap, mellom sosiale klasser, generasjoner og kjønn? Masteroppgaver innenfor dette feltet kan ta for seg institusjonelle og kulturelle uttrykk for den endringen som har foregått, eller studere sentrale aktører på nasjonalt og internasjonalt plan som har påvirket prosessene. Det oppfordres til komparative perspektiver. Aktuelle oppgavetemaer kan være:

- Amerikanske forbilder og kjøkkendrømmer: film, ukepresse, reklame.
- Produksjon for det rasjonelle familieliv: ferdigmat (Toro, Freia), husholdsteknologi (Emaljeverket), kjøkkenutstyr (Høyang), interiør (Moderne Kjøkken – Norema).
- Opplysning, underholdning, markedsføring: Kokekunst, forbrukerkunnskap, folkehelse og livsstil i ukepresse, radio og TV.
- Fagforeningsmakt mot forbrukerinteresser: striden om butikkenes åpningstider.
- Ritualer og forbruk: Hvordan påvirkes livets store markeringer (bryllup, dåp, begravelse) av forbruksvekst og populærkultur?

Gro Hagemann er også en del av [Forum for samtidshistorie](#).

Norsk skipsfarts historie

Professor Even Lange, rom B538, tlf 22 85 61 76 E-post: even.lange@iakh.uio.no

Fra våren 2007 settes det i gang et prosjekt om norsk skipsfarts historie, finansiert av Norges Rederiforbund. Prosjektet skal omfatte perioden fra 1814 til 2014, med vekt på tiden etter 1900. Innenfor rammen av prosjektet vil det bli anledning for studenter til å skrive master-avhandlinger tilpasset ulike interesser. Prosjektet tar sikte på å etablere en ordning med mastergradsstipend.

I løpet av 1800-tallet ble Norge en av verdens fremste skipsfartsnasjoner. Seilskutetiden brakte norske miljøer inn i sentrale deler av verdensøkonomien, hvor små aktører fra Europas utkant etablerte viktige markedsposisjoner i internasjonal skipsfart. Denne særegne stillingen ble opprettholdt og fornyet gjennom 150 år med store endringer i økonomiske og politiske rammebetingelser. Samtidig har skipsfarten spilt en viktig rolle i utformingen av nordmenns identitet og hatt stor tyngde når det gjelder utforming og håndhevelse av nasjonale interesser.

En sentral problemstilling må bli hva som ligger til grunn for den sterke stillingen posisjonen norsk skipsfart har inntatt, både nasjonalt og internasjonalt. Hvordan har norske aktører hevdet seg i konkurransen ute og hjemme gjennom skiftende historiske betingelser? Like viktig må det være å undersøke hvordan næringen har satt spor etter seg i ulike deler av norsk samfunnsliv.

Aktuelle emner for master-avhandlinger kan deles inn i fire hovedgrupper:

- Skipsfartens internasjonale stilling og dens betydning for norsk økonomisk utvikling
- Livet på sjøen. Arbeidsforhold, rekruttering og opplæring av sjømenn
- Næringens politiske rammevilkår og samspillet med de politiske myndigheter
- Den institusjonelle utvikling og organiseringen av tilknyttede aktiviteter

Økonomiske tema. Grunnlaget for skipsfartens varige betydning i norsk økonomi er lagt gjennom noen viktige overganger. Med utgangspunkt i studier av enkeltstående rederier kan masterprosjekt vinkles inn mot temaområder som disse:

- Overgangen til damp- og motorskip
- Inntog på tankmarkedet og andre spesial-trader
- Etablering og utvikling av linjefart

Sosialhistoriske tema. Tilgang på billig arbeidskraft var en viktig forutsetning for den raske veksten i norsk skipsfart på 1800-tallet. Det er ellers vanlig å legge vekt på at norske sjøfolk hadde ord på seg for å være innsatsvillige og kompetente. Rekruttering, arbeidsforhold og livet på sjøen vil være viktige temaer for prosjektet. Viktige emner knyttet til livet på sjøen er:

- Karriereveier og livsløp
- Arbeidsforhold ombord
- Rekruttering og opplæring av sjøfolk

Politiske tema. Den norske rederstanden og Norges rederiforbund har hatt en sentral rolle i ordsiftet om økonomisk politikk i moderne norsk historie. Innenfor dette temaet vil det også bli adgang til å gå nærmere inn på hva som har kjennetegnet norsk handelspolitikk gjennom perioden. Oppgaver kan behandle:

- Skipsfartens nasjonale rammevilkår
- Handelsflåten og norsk verftsindustri
- Utflagging og skattebetingelser

Institusjonelle tema. Skipsfarten har vært en av de mest dynamiske sektorene i norsk næringsliv. Særtrekk ved organisasjonsformer og eierforhold i denne sektoren er et viktig forskningsfelt. Det er også blitt etablert spesialisert virksomhet som betjener og understøtter skipsfartsnæringen. Her kan skrives oppgaver som behandler:

- Eierskapsorganisering i norsk skipsfart
- Det norske kapitalmarkedet for skipsfart
- Utviklingen av spesialiserte meglerinstitusjoner og forsikringsselskaper

Kilder og organisering

Masteroppgaver innenfor prosjektet kan utnytte et rikt kildemateriale. Skipsfarten har satt mange spor etter seg i offentlig ordskifte og dokumenter. Spesialiserte aviser og tidsskrifter har dekket næringens utvikling. Politiske organer har behandlet nasjonale rammebetingelser og forholdet til andre stater. I denne sammenheng vil arkiver både fra Finans- Handels og Utenriksdepartementet være aktuelle. Skipsfartens egne organisasjoner har både på regionalt og nasjonalt nivå etterlatt seg et omfattende materiale. I prosjektet vil kildemateriale fra sentrale institusjoner som Norges Rederiforbund og gjøres tilgjengelig. Vi tar også sikte på å slutte avtaler med finans- og meklerinstitusjoner og med sentrale rederier. I flere sammenhenger vil det dessuten være aktuelt å bruke arkivmateriale fra internasjonale organisasjoner.

I løpet av 2007 bygges det opp et miljø som skal arbeide med slike temaer som her er skissert. Det vil også bli etablert forbindelser med forskere ellers i landet og internasjonalt som arbeider på samme felt. De som velger å skrive masteroppgave innenfor temaområdet vil gå inn i dette miljøet og nyte godt av de ressurser som bygges opp.

Historiografi

Professor Jan Eivind Myhre, rom B 421, NHA, tlf. 22 85 44 67 (a), 22 59 44 75 (p),
j.e.myhre@iakh.uio.no

Historiografi betyr forskning omkring historiefagets historie og byr på en rekke interessante oppgaver der forskningshistorien kan belyses idehistorisk, vitenskapshistorisk, metodisk-teoretisk, biografisk, sosialhistorisk, profesjonshistorisk, organisasjonshistorisk eller på andre måter (se f.eks. J.E. Myhre, Historiografiens dobbeltbunn, i A.K. Børresen, J.E. Myhre og O.S. Stugu (red.), Historikerene som historie, Trondheim 1996, W.H. Hubbard, J.E. Myhre, T. Nordby og S. Sogner (eds.), Making a Historical Culture. Historiography in Norway, Oslo 1995, Historisk tidsskrift 1-2/1996, J.E. Myhre, Historikeren og sosiologen – en nervøs romanse, Nytt norsk tidsskrift 4/1999).

Ved seksjon for historie søker vi å bygge opp et miljø rundt historiografiske studier, spesielt norsk etterkrigshistoriografi, men historiografi fra andre perioder og andre land passer utmerket inn.

Oppgaveforslag

- Biografiske studier: Studere en bestemt historiker i sin historiske sammenheng, f.eks. Magne Skodvin, Ingrid Semmingsen, Edvard Bull, Knut Mykland, Ottar Dahl.
- Generasjonsperspektivet/kollektiv-biografisk: En generasjon historikere kan studeres sosialhistorisk, der den plasseres utdannelsesmessig, karrieremessig, organisasjonsmessig osv.
- Miljøer/skoler/retninger: Finnes det en "skole" etter J.A. Seip? Andreas Holmsen og bondesamfunnets strukturhistorie. Krigen som bakgrunn for norske etterkrigshistorikere. Sosialhistoriens gjennombrudd. Finnes det en norsk kulturhistorisk tradisjon? osv.
- Metodisk-teoretiske studier: Innflytelsen av Ottar Dahls "Grunntrekk" på norsk historieforskning. Utenlandsk innflytelse på norsk historieforskning (for eksempel amerikansk samfunnsforskning, tysk kildekritikk, fransk teoribygging, engelsk stil).
- Institusjonelle studier: Etableringen av Institutt for historisk forskning og Historisk institutt på 1950-tallet. Studiet av historikernes organisasjoner.
- Komparative studier: Sammenligne norsk historieforskning med faget i Norden og verden forøvrig.

Historiografens hovedkilde er de historiske arbeidene, men mange typer annet materiale kan trekkes inn: historikernes og institusjonenes arkiver, intervjuer, biografiske data m.m.

Det historiografiske miljøet vil stå i nær kontakt med miljøet ved [Forum for Universitetshistorie](#) (Edgeir Benum og John Petter Collett).

Myhre veileder også oppgaver innen [advokatenes historie](#) på 1800-tallet, og er en del av [Forum for samtidshistorie](#).

Sør-Asias historie

Professor Pamela Price, rom 339 NHA, tlf. 22 85 68 77, p.g.price@iakh.uio.no

Master's students in South Asian history (focusing for the most part on Pakistan, India, Bangladesh or Sri Lanka) have the choice of participating in the research program in South Asian studies at HF. Tenured HF staff on the program include Pamela Price (IAKH) and, Arild Engelsen Ruud (IKOS). Students at IAKH will have Price as their thesis adviser. Master's students in Indian history have the option of taking part in the courses offered in India by the Nordic Centre in India: <http://www.nci.uu.se/index.php>

South Asian political culture

A research programme at the University of Oslo

South Asian political culture is characterised by a myriad of different expressions. This can be seen in the varying processes and norms that apply in the selection of leaders, from village level up through district to national level. Or it can be seen in how institutions such as political parties or representative elections are conceptualised by different social groups. It may also be gauged from the difficulty often seen in maintaining the rule of law and formal functioning of state institutions, particularly at more local levels. Some of these expressions may be understood as remains of traditional society, 'backward' elements that will eventually go away. To our thinking, this is an unfortunate approach that ignores important developments in long-term change in South Asia.

A more fruitful approach is to understand South Asian political culture as a composite result of several important influences. Above all, it is formed in the interface of European inspired political institutions and South Asian notions of authority, leadership and legitimacy. European inspired elements include Westminster styled state institutions, the separation of powers, distinction of private from public and the organisation of representation in political parties within electoral democracy. The South Asian state today is as much an aim of on-going political transformation as it is an outgrowth of the subcontinent's political soil. South Asian political culture is thus a concept that should be understood as an outcome of its twin origins. It is the sum total of the historically formed rules, conceptions and norms that inform political life in contemporary South Asia.

This program seeks to investigate South Asian political culture by investigating values, concepts, meanings and symbols of power, authority and status. We will focus on relationships of domination and control and on the contriving of distinction and difference in different spheres of South Asian society. Insight into processes and meaning of domination and control can be gained from studies of elections, party politics and local politics. Insight also comes from exploring gender relations, group relations in local society and numerous other settings. Explaining dynamics of conflict and competition at the state level, for example, can be facilitated with an understanding of notions of rank and status in local societies, and electoral campaigning and symbolism with an understanding of notions of honour and shame in family contexts. In this program we keep an eye to changes over time. We will use ethnographic, historical and textbased cases as well as different disciplinary angles to arrive at a dynamic understanding power and politics.

Topics which may be of special interest to master's students at IAKH include:

- a) the politics of monastic encounters with the British colonial state in South India
- b) M.K. Gandhi and "untouchables" in Indian society
- c) governmental and/or non-governmental attempts to control corruption in post-colonial South India.
- d) the emergence of climate change as a major issue in the public sphere in India.
- e) the development of efforts to conserve water ("watershed" development) in rural areas in South India.

1968

Professor Tor Egil Førland
Rom B310, e-post: t.e.forland@iakh.uio.no

Årstallet og begrepet "1968" står sentralt i vestlig samtidshistorie, som symbol på radikaliserings, studentopprør og kamp for individuell frihet og selvstendighet. De senere årene har jeg veiledet flere oppgaver knyttet til særlig de såkalte motkulturelle delene av "1968". I bearbejdet og forkortet form er disse å finne i Tor Egil Førland og Trine Rogg Korsvik (red.): *1968. Opprør og motkultur på norsk* (Pax 2006). Jeg har også veiledet flere oppgaver knyttet til ml-bevegelsen. For tida skrives det oppgaver om *Gateavisa*, om det anarkistinspirerte arbeidskollektivet i Hjelms gate 3, om Dolphins viseklubb og om ml-ernes sjølproletaring innenfor prosjektet.

Det er fortsatt mye ugjort innenfor opprørsforskningen. Et spennende utforsket tema er gjennomslaget for **langt hår**, og det gode borgerskaps reaksjon på – og frykt for – "de langhårede". **Lokalstudier** av opprøret i norske småbyer og på **videregående skoler** er fortsatt upløyd mark. Det samme gjelder nærstudier av **ml-bevegelsens lokallag**; det aller meste av ml-forskningen har hittil fokusert på ledelsen, mens vi vet lite om lokale maoister.

Selv om "1968" er historie, er det metodisk sett *samtidshistorie*. Kildene til slike oppgaver som er foreslått her, finnes ikke i velordnede arkiver. Mye av kildearbeidet vil derfor være gjennomgang av aviser og ikke minst intervjuer med informanter. Det gir kildekritikken en ekstra dimensjon, og kan gi historikeren nye venner (eller uvenner).

Høyres historie

Prosjektet Høyres historie hører til ved Forum for samtidshistorie (FoSam) og har som utgangspunkt at det skal skrives et fjerde bind om dette partiet. Tidsperioden er ca 1975-2005. Tidligere er det skrevet tre bind som sammen dekker perioden 1884-1981. Masteroppgavene vil være et viktig referansegrunnlag for forfatteren av fjerde bind (Hallvard Notaker). Prosjektet står faglig fritt i forhold til partiet Høyre. Det vil bli holdt felles oppgaveseminarer for de involverte MA-studentene der også forfatteren deltar.

Forslag til emner for masteroppgaver:

1. Organisasjon

Her er det rom for oppgaver om enkeltmedlemmenes rolle, forholdet mellom lokalforeninger og sentrale ledd, organisasjonsmåter eller skoloring. Det er også mulig å ta for seg én spesifikk by-, kommune- eller lokalforening som lokalhistorie, eller å skrive om Høyrekvinnenes landsforbund (HKL), som ble lagt ned og integrert i partiet Høyre i 1994.

2. Politiske saksfelter

Et av de sentrale spørsmålene i norsk samtidshistorie er i hvilken grad og på hvilken måte utviklingen av norsk politikk siden 1970-tallet kan sies å ha representert et brudd med etterkrigstidens "sosialdemokratiske orden". Høyre er gjennom sin regjeringsdeltakelse og rolle som ledende opposisjonsparti en sentral aktør i dette og andre temaer fra norsk politisk historie. Mulige masteroppgaver kan ta for seg utviklingen av Høyres forhold til en politisk sak eller et saksfelt, for eksempel emner fra miljø, utenriks, likestilling, skatt/finans, industri, innvandring, helse/sosial, forbrukersaker, medier, kirke, arbeidsliv, utdanning, Europa-politikk, forsvar, etc.

3. Forholdet til andre aktører

Høyre har i perioden sittet i tre koalisjonsregjeringer. Forhandlingene om og tilblivelsen av disse i 1983, 1989 og 2001 er opplagte oppgavetemaer.

Kontakt: Professor Helge Pharo, professor Even Lange.

The external dimensions of European integration. The Nordic countries and the EC/EU in international politics.

Kontaktpersoner:

Helge Pharo, tlf. 22 85 68 74, helge.pharo@iakh.uio.no

Even Lange, tlf. 22 85 61 76, even.lange@iakh.uio.no

Robin Allers, tlf. 22 85 70 57, robin.allers@iakh.uio.no

Dag Axel Kristoffersen, tlf. 22 85 73 68, d.a.kristoffersen@iakh.uio.no

Prosjektet tar utgangspunkt i framveksten av Det europeiske fellesskap (EF) som aktør i internasjonale spørsmål i 1970- og 1980-årene. Integrasjonsprosessens suksesser og nederlag i denne perioden var helt avgjørende når det gjaldt å forme forholdet mellom vesteuropeiske stater, så vel som EF-landenes forbindelser med andre hovedaktører i internasjonal politikk. Prosjektets faglige formål er å studere betydningen av EFs utvikling for de nordiske statene som etterstrebet tette økonomiske og politiske bånd med EF, men som også ønsket å opprettholde det de oppfattet som en uavhengig posisjon i det internasjonale samfunnet.

Første halvdel av 1970-tallet var på den ene siden var preget av stor optimisme blant EF-landene og de fire søkerlandene knyttet til hvilke muligheter som lå i samarbeidet. Samtidig ble det tydelig at det europeiske samarbeidet sto overfor utfordringer når det gjaldt å forene interessekonflikter og forskjeller i politiske prioriteringer. Dette fikk konsekvenser for samarbeidets innhold og utforming. Da oljekrisen i 1973 traff Vest-Europa med full tyngde innevarslet det et tidsskille i europeisk politikk. Nesten tretti år med kontinuerlig økonomisk vekst ble avløst av stagnasjon og arbeidsledighet. Troen på stadig tettere internasjonal samarbeid om handel og økonomisk politikk ble avløst av en ny proteksjonisme. EFs planer om økonomisk og monetær union ble lagt på is. Utvidelsen i 1973 førte heller ikke til noen ny giv. Fram til midten av 1980-tallet var samarbeidet tilsynelatende preget av stagnasjon og krise, en tilstand som ofte har blitt beskrevet som "eurosclerosis".

Den vanlige fortolkning av et vesteuropeisk samarbeid i krise kan imidlertid utfordres og denne perioden kan også forstås på en annen måte. Det som i samtiden ble forstått som alvorlige tilbakeslag eller mangel på fremgang kan i dag ansees som de første skritt på veien mot utviklingen av en europeisk politisk union som skjøt fart fra siste halvdel av 1980-tallet og tidlig på 1990-tallet.

Et kritisk blikk på den første perioden som omfattes av prosjektet avslører at til tross for tilsynelatende stagnasjon startet en rekke prosesser som førte til betydningsfulle resultater på et senere tidspunkt. 1970-tallet kan derfor sees på som et tiår hvor EF gradvis og sakte utviklet seg i retning av å bli en enhetlig aktør på flere nøkkelområder. Prosjektets hovedfokus ligger på forholdet mellom EF/EU og de nordiske land innenfor områdene skipsfartspolitikk, bistandspolitikk, utenrikspolitisk koordinering, miljøpolitikk og fiskeripolitikk.

Følgende tema kan tenkes:

Norske, danske og svenske reaksjoner på Davignon-rapporten 1970.

EF og Midtøsten (Den arabisk-israelske konflikten) fra seksdagerskrigen 1967 til oljekrisen 1973.

Utro tjenere? Norges Ambassade i Brussel og UD's handelspolitiske avdeling i et institusjonelt perspektiv.

Transnasjonalt samarbeid. Norske partiers dialog og samarbeid med politiske partier i Europa på 70- og 80-tallet.

Den europeiske kommisjonen og utvidelsesforhandlingene/frihandelsforhandlingene 1970-72/73.

Norges/Sveriges/Islands/Finlands frihandelsforhandlinger med EF 72/73

Danmark i EF. Brobygger mellom Norden og Europa?

Masteroppgaver som tar for seg avgrensede problemstillinger i forhold til EF/EUs politiske og institusjonelle utvikling kan også være aktuelle.

Prosjektene skal gjennomføres i tett kontakt med den øvrige prosjektgruppen. Avhengig av tema forutsettes det arkivstudier i de nordiske land og i andre europeiske arkiver.